

RUDAR

ČASOPIS POSLOVNEGA SISTEMA PREMOGOVNIK VELENJE
november 2005, številka 9, leto XXXIX

130 let premogovništva v Šaleški dolini

foto Hans

Zavrtajmo v prihodnost

9. strateško-poslovna konferenca

stran 4

Energija iz šaleškega bazena mora biti
konkurenčna

Stran 6

Premogovnik je prvo učeče se podjetje

Stran 13

Vsem rudarjem čestitamo ob 4. decembru, dnevu sv. Barbare!

4 Ukrepi za ekonomsko učinkovito osnovno dejavnost

Na 9. strateško-poslovni konferenci poslovnega sistema je bilo sprejetih veliko sklepov, ki bodo usmerjali naše delo v poslovnem sistemu v letu 2006 in tudi naprej.

6 Energija iz šaleškega bazena mora biti konkurenčna

»Premogovnik Velenje bo deloval še tako dolgo, kot je predvideno z vašim razvojnim načrtom, to je še okoli 40 let,« poudarja generalni direktor HSE dr. Jože Zagrožen.

7 Slovenija odvisna od uvoza energije

9 Temeljni kamen za HE Blanca

10 V svetu je uporaba premoga znova zanimiva

11 Sistemi vodenja – OVQ

Sistemi vodenja predstavljajo aktivnosti, ki se nenehno razvijajo, izboljšujejo in širijo na vsa tehnološka in poslovna področja.

13 Premogovnik je prvo učeče se podjetje

15 Znova nagrada za načrtno vlaganje v izobraževanje

16 HTZ – Na trgu bodo uspeli z znanjem in trdim delom

17 HTZ – S poslom sta zadovoljni obe strani

18 ERICo – Imeli bomo čistejšo Pako

20 Lipnik predsednik še pet let

21 Za socialno Slovenijo

Delavskih demonstracij pod imenom Za socialno Slovenijo se je konec novembra v Ljubljani udeležilo tudi 142 naših sodelavk in sodelavcev.

22 Človek človeka še potrebuje

24 S harmoniko na rajžo – prvič

25 Na ogled v razstavišču Barbara

26 Mineralno bogastvo Slovenije

27 Zgodbe o času, ki tone v pozabo

28 Na obisku: Smiljan Meh

30 Živim in delam varno: Prehrana med delovnim časom

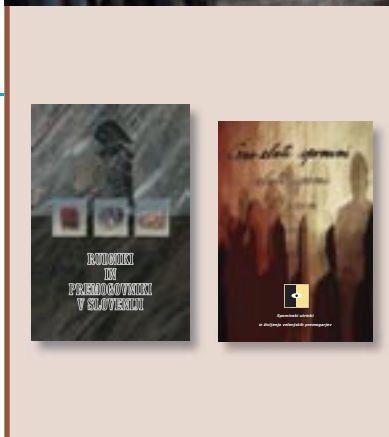
32 Zdravje: Če bi srce spregovorilo

34 Namibija (3)

36 Nordkapp in polnočno sonce

38 Športno društvo

43 Nagradna križanka: RGP

Časopis poslovnega sistema
Premogovnik Velenje,
november 2005, številka 9

Izdajatelj

Poslovni sistem Premogovnik Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica:
Diana Janežič

Novinarka in lektorica: Dragica
Marinšek

Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek

Naslov: Uredništvo Rudarja,
Partizanska 78, 3320 Velenje,
tel. 03/899 61 00, int. 63-96,
fax. 03/5869-131

E-mail: Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.
Avbersek@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica,
Tatjana Krenker - gospodarsko
področje, Boris Potrč - tehnično
področje, Bojan Stropnik - razvoj-
no področje, Tomo Lipnik - sin-
dikar, Pavel Župevc - svet de-
lavcev, Janja Juvan - IP HTZ,
Matjaž Šalej - ERICo, Metka Ma-
rič - Gost, Borut Zager - Ha-
bit, Ivan Pečovnik - RGP, Milena
Krofl - PLP, Miro Sitar - Telkom
sistemi, Jožica Peterlin - šport-
no društvo

Grafična priprava

Eurograf, d.d. Velenje

Tisk

Eurograf, d.d. Velenje
Naklada 4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejemaajo zapo-
sleni v poslovnem sistemu Pre-
mogovnik Velenje brezplačno.
Davek na dodano vrednost po
stopnji 8,5%. Poština plačana
pri pošti 3320.

Cenjene sodelavke, spoštovani sodelavci!

Za nami je 9. strateško-poslovna konferenca Premogovnika Velenje, kjer smo ponovno preverjali strateške cilje našega podjetja. Naše delo bo še naprej temeljilo na:

- racionalizaciji procesa pridobivanja premoga,
- največji varnosti in humanizaciji pri izvajanju pridobivanja premoga,
- reševanju okoljskih problemov in
- intenzivnem procesu prestrukturiranja in lastniškem preoblikovanju povezanih podjetij in strokovnih služb Premogovnika Velenje ter ustanavljanju novih podjetij.

Na podlagi dolgoročne pogodbe med Termoelektrarno Šoštanj, Holdingom Slovenske elektrarne in Premogovnikom Velenje je bil pripravljen osnutek desetletnega razvojnega načrta. Opravili smo verifikacijo izhodišč za dolgoročno obratovanje Premogovnika Velenje do leta 2040 ob pogoju, da se izvede investicija v Termoelektrarno Šoštanj z dodatno inštalacijo dveh plinskih agregatov moči po 42 MW in izgradnja novega bloka 6 z močjo med 400 in 600 MW.

Potrebna vhodna cena premoga za proizvodnjo električne energije v investicijskem elaboratu za blok 6 je 2,25 EURA/GJ. Na tej osnovi bo cena električne energije iz TEŠ konkurenčna. Glede na navedena dejstva bomo izvedli novelacijo razvojnega načrta. Uprava bo zato pripravila variantne rešitve in jih obravnavala v širšem vodstvu podjetja, sindikatu in svetu delavcev.

Prepričan sem in verjamem, da smo pripravljeni in sposobni doseči v podjetju skupni dogovor, ki nam bo omogočil dolgoročno uspešno obratovanje Premogovnika Velenje.

Tudi v letu 2006 bodo prioritetni cilji naše družbe usmerjeni v ekonomsko učinkovito osnovno dejavnost in v uvajanje novih programov s poudarkom na tržni usmerjenosti in na dolgoročni dobičkonosti. Vse odvisne družbe z izjemo HTZ bodo do 30. 3. 2006 pripravile programe lastniškega preoblikovanja, ki se bodo takoj za tem začeli izvajati. V družbi HTZ so pripravljene programi za izločanje profitnih centrov SIPO, PROSTUDIO, INOKS in ESTO.

V vodstvu podjetja smo zadovoljni, da so direktorji povezanih družb in vodje profitnih centrov vzeli naloge zelo resno in pripravili kvalitetne poslovne načrte za leto 2006 in razvojne načrte družb za naslednje petletno obdobje. Dejstvo je, da se obseg del za povezane družbe Premogovnika Velenje vsako leto zmanjšuje, tudi zaradi obveze Premogovnika po zmanjšanju stroškov proizvodnje premoga za

15 odstotkov v naslednjih desetih letih, in da je delo treba pridobiti na trgu. Zato je lastniško preoblikovanje nujno.

Oblike lastniškega preoblikovanja bodo, seveda, odvisne od specifičnosti posameznih podjetij in profitnih centrov. Tu lahko gre za dokapitalizacije strateških partnerjev z investicijskim potencialom in trgom, prodajo podjetij večjim družbam s komplementarnimi programi ali z delnim oziroma s celotnim notranjim odkupom zaposlenih. Vse programe lastniškega preoblikovanja bomo skupaj z direktorji podjetij skrbno pregledali in se na tej podlagi odločili predlagati ustrezne rešitve nadzornemu svetu Premogovnika Velenje.

Pred nami je tudi ustanovitev naložbenega podjetja, ki bo upravljalo s poslovno nepotrebnim premoženjem Premogovnika Velenje ter izvajalo storitve inženiringa za matično podjetje. Glavna naloga tega podjetja pa bo usmerjena v naložbe v programe ustanavljanja novih delovnih mest v Šaleški dolini. V letu 2006 nas torej čaka obsežno delo, ne le pri proizvodnji premoga in zniževanju stroškov le-te, temveč tudi pri procesu prestrukturiranja poslovnega sistema Premogovnik Velenje.

Drage sodelavke in sodelavci naj vam na koncu zaželim še prijetno praznovanje goda naše stanovske zaščitnice Sv. Barbare.

Dr. Evgen Dervarič, direktor Premogovnika Velenje

Ukrepi za ekonomsko učinkovito osnovno dejavnost

21. in 22. novembra je v hotelu Barbara v Fiesi potekala 9. strateško-poslovna konferenca poslovnega sistema Premogovnik Velenje. Na njej je bilo sprejetih veliko sklepov, ki bodo usmerjali delo v poslovnem sistemu v letu 2006 in tudi naprej.

Med najpomembnejšimi ugotovitvami konference je ta, da bosta tudi v letu 2006 prioriteta cilja Premogovnika ekonomsko učinkovita osnovna dejavnost, katere značilnost je racionalizacija proizvodnega procesa pridobivanja premoga ob zagotavljanju najvišje stopnje varnosti, ter ohranjanje socialnega in ekološkega prispevka okolju, pri uvajanju novih programov pa sta najpomembnejša cilja tržna usmerjenost in dolgoročna dobičkonosnost. Sicer pa so izhodišča za poslovanje v naslednjih letih:

- popolna liberalizacija energetskega trga s 1. 7. 2007,
- vhodna cena premoga za investicijski elaborat bloka 6 TEŠ 2,25 EUR/GJ in
- nedefinirane kvote za CO₂ takse glede na Kyotski protokol.

Pregled osnovnih pokazateljev delovanja v letošnjem letu kaže, da Premogovnik do konca leta načrtuje proizvodnjo 3.940.000 ton ali 42.800.000 GJ, pri kurilni vrednosti premoga 10,7 GJ na tono, kar je izjemen dosežek. Zaloge premoga na deponiji bo konec leta znašala 3.600.000 GJ. Doseženo je planirano število zaposlenih 1966.

Podjetje je za letos načrtovalo izgubo 808.670.000 SIT. Ocena je, da bo poslovni izid boljši, da bo izguba konec leta znašala manj kot 300 mio SIT in da bodo v letu 2005 vse povezane družbe poslovale pozitivno. Nastala izguba naj bi se na predlog uprave pokrila iz dobička iz preteklih let in iz prevrednotovalnega popravka delniškega kapitala.

Glede osnutka razvojnega načrta je bil sklep konference, da so izhodišča, zapisana v njem, naravnana ambiciozno. Po dodatni

Predstavitvi sklepov strateške konference so prisluhnili člani kolegija direktorja, direktorji povezanih družb ter člani sveta delavcev in izvršilnega odbora sindikata.

verifikaciji variant bo do 30. 3. 2006 pripravljen razvojni načrt. Izhodišča za plan Premogovnika za leto 2006 so:

- proizvodnja 41.300 TJ oziroma 3.837.325 ton,
 - kurilna vrednost 10,76 GJ/t,
 - 39-urni delovni teden,
 - 227 delovnih dni,
 - višina investicij: 2.133 mio SIT.
- Obravnavano je bilo področje varstva pri delu v letu 2005 in programi za leto 2006 in ugotovljeno, da so trendi na področju nezgod pri delu, požarne varnosti in zdravja zaposlenih, z vidika vplivov delovnega okolja, ugodni. Na področju sistemov kakovosti je Premogovnik letos pridobil standarda OHSAS (varnost in zdravje pri delu) in USP S-10 (Učee se podjetje).

V letu 2006 načrtuje pridobitev standarda ISO 17799 za obvladovanje varovanja podatkov, v letu 2007 pa bo pričel z aktivnostmi za pridobitev evropske nagrade

za poslovno odličnost.

Razvoj na tehničnem področju bo tudi v letu 2006 potekal v naslednjih razvojnih skupinah:

- pridobivanje, transport premoga in ekologija delovnega okolja,
- tehnologije izdelave jamskih objektov,
- razvoj na elektro področju,
- razvoj jamskega vrtanja,
- transport/logistika,
- avtomatizacija transporta premoga.

Konec leta 2006 bo 1.833 zaposlenih

Iz plana kadrov za prihodnje leto izhaja, da naj bi bilo konec leta v Premogovniku zaposlenih 1.833, kar je 6,7 odstotka manj kot letos. Letno naj bi bilo povprečno zaposlenih 1.892.

V letu 2006 je treba pripraviti srednjeročni plan zaposlovanja po delovnih mestih, zaposlili pa

naj bi 37 pripravnikov in na HTZ prezaposlili 56 delavcev. Prihodnje leto načrtujemo 103 redne upokojitve delavcev.

Na področju zaposlovanja, zaposlitvene in poklicne rehabilitacije invalidov se bo v poslovnem sistemu formiral rehabilitacijski tim, proučiti je treba možnost za ustanovitev zaposlitvenega centra in pripraviti vse potrebno za vključitev obvez ter ugodnosti novega zakona o zaposlovanju in zaposlitveni rehabilitaciji invalidov v delovno okolje poslovnega sistema.

Posebna projektna skupina bo pripravila poslovnika o komuniciranju med upravo, sindikatom in svetom delavcev, pravila obveščanja sindikata in sveta delavcev o spremembah organizacije, vrednotenja delovnih mest ter kriterijev za napredovanje zaposlenih v Premogovniku pa se vključijo tudi v Akt o sistematizaciji.

V letu 2006 bo izvedena prenova sistema nagrajevanja po predlaganih izhodiščih.

Tudi prihodnje leto bodo izvedeni letni pogovori, prav tako merjenje organizacijske klime, pri čemer bo narejena primerjava klime po obratih, strokovnih službah in nadzorno-tehničnemu osebju. Merjenje bo izvedeno tudi v povezanih družbah HTZ in Gost.

Zaživel bo naložbeno podjetje

Med aktivnostmi na razvojnem področju je bil letos največji projekt uvajanje novega informacijskega sistema MFG/PRO, in ta bo v skladu s pogodbo zaključen do 31. 12. 2005.

Inovacijska dejavnost je v letih 2004 in 2005 obrodila prve sadove, vendar je treba aktivnosti na tem področju zastaviti še bolj stimulatивно ter v letu 2006 število inovacij povečati za četrtno, število uspešno uvedenih invencij pa za 15 odstotkov.

Do 30. marca 2006 naj bi bilo ustanovljeno naložbeno podjetje. Direktor podjetja bo Drago Potočnik, za finančno področje bo odgovorna Marjana Zagode, za splošno področje pa Srečko Gračner.

V naložbeno podjetje bodo vključeni še oddelek rudarskih škod, oddelek za okolje in prostor, investicijska služba in del jamomerstva, ki izvaja merjenje površine in projekte za trg. Preostali del službe jamomerstva se preoblikuje v oddelek znotraj projekti.

S ciljem racionalizacije in poenostavitve vodenja podjetja je bil ukinjen 2. nivo vodenja. Podjetje bosta od 1.1. 2005 vodila direktor, ki bo odgovoren tudi za gospodarsko, kadrovsko-splošno in razvojno področje, ter tehnični direktor s sedanjim obsegom dela.

Direktor razvojnega področja Zvone Es sporazumno zapušča podjetje, direktor za kadrovsko-splošno področje Janko Lukner se zaposli v podjetju HTZ IP kot pomočnik direktorja, direktor za gospodarsko področje Boris Mo-

čilnik pa se zaposli v podjetju PLP kot direktor podjetja. Vodenje finančne službe Premogovnika Velenje prevzame Ivan Hozjan iz podjetja RGP.

Osnutek plana Premogovnika Velenje za leto 2006 je sedaj v proceduri sprejemanja v HSE, ki bo predpisal tudi rokovnik potrjevanja planov matičnega podjetja in vseh povezanih družb.

Povezane družbe naj bi se lastninsko preoblikovale

Uprava matične družbe se je na konferenci seznanila s poslovnimi in razvojnimi načrti vseh povezanih družb, najpomembnejši sklep glede teh družb pa je, da naj bi se tiste v 100-odstotni lasti Premogovnika v letu 2006 lastninsko preoblikovale.

Zato morajo vodstva povezanih družb Gost, PLP, Habit, RGP in profitnih centrov eksternih programov HTZ SIPO, ESTO, INOKS in PROSTUDIO do 30. 3. 2006 pripraviti privatizacijske načrte ter pri tem upoštevati izhodišče za najmanj 51-odstotni delež lastništva izven Premogovnika.

Sklep konferenca je bil tudi, da se upravljanje z lastniškimi deleži v povezanih podjetjih od 1. 1. 2006 izvaja mesečno na kolegiju direktorja matične družbe in ne več na skupščinah.

po zapisniku povzela

Diana Janežič

PROIZVODNJA OKTOBER 2005

ODKOP/OBRAT	načrt	doseženo	+/-	%	ton na dan
-100/C	116.000	103.930	-12.070	89,59	5.197
G1/C	64.000	68.480	4.480	107,00	3.424
-35/A	200.000	187.240	-12.760	93,62	9.362
PROIZVODNJA	380.000	359.650	-20.350	94,64	17.983
PRIPRAVE	14.000	12.350	-1.650	88,21	618
PREMOGOVNIK	394.000	372.000	-22.000	94.42	18.600

Energija iz šaleškega bazena mora biti konkurenčna

Sklepe 9. strateško-poslovne konference je predstavil dr. Evgen Dervarič predstavljal 25. novembra na skupni seji sveta delavcev, izvršilnega odbora sindikata in članov kolegija direktorja Premogovnika in direktorjev povezanih družb.

Predstavitvi sklepov sta prisostovala tudi generalni direktor HSE dr. Jože Zagožen ter poslovni direktor HSE in predsednik nadzornega sveta Premogovnika dr. Milan Medved. Prisotnost na seji sta izkoristila za predstavitev delovanja HSE, njegove prednosti in razvojne možnosti, predstavila pa sta tudi vlogo in pomen TEŠ in Premogovnika Velenje za delovanje holdinga.

Dr. Zagožen je uvodoma povedal, da je v šestih mesecih, odkar je prevzel vodenje HSE, obiskal vse družbe holdinga, jih dobro spoznal in tako dobil celovito sliko družbe, ki jo vodi.

»Premogovnik Velenje bo deloval še tako dolgo, kot je predvideno z vašim razvojnim načrtom, to je še okoli 40 let. To je sedaj za vas najpomembnejše. Ključnega pomena za vaš razvoj, in tudi razvoj energetike, pa je datum 1. julij 2007, ko je predvidena liberalizacija trga z električno energijo,

kar pomeni, da se možnosti za državne pomoči zapirajo,« je najprej poudaril **dr. Zagožen**.

Povzel je prednosti in sinergije povezave različnih družb energetike in premogovništva v HSE ter predstavil proizvodnjo in način trženja električne energije v Sloveniji in s sosednjimi državami. Kot je dejal, ima Slovenija 80-odstotno energetsko samooskrbo. Glede očitkov HSE, da je monopolist in da ovira konkurenco na področju energetike, je dr. Zagožen dejal: »To je na prvi pogled res, vendar pa imeti večinski delež na nekem področju še ne pomeni monopola samega po sebi, temveč šele takrat, ko potrošnik nima možnosti nekega izdelka ali storitve kupiti drugje. Vsi naši dobavitelji (elektrarne) in vsi naši kupci (distribucija, industrijski porabniki, izvoz) pa imajo električno energijo možnost prodati in kupiti tudi drugod, ne le v Sloveniji.

Poleg tega je cena električne energije, pridobljene v HSE, konkurenčna s ceno električne energije na borzi v Leipzigu.«

Nobena od držav, ki mejijo na Slovenijo, nima viškov električne energije in tudi zato mora Slovenija predvsem poskrbeti za zadostno količino doma pridobljene električne energije.

Zato ima HSE pripravljenih več razvojnih projektov, med katerimi je najpomembnejša gradnja spodnje savske verige HE, kjer bo prva elektrarna, to je HE Boštanj, začela z delom v maju 2006, za HE Blanca je bil položen temeljni kamen, za HE Krško, Brežice in Mokrice pa pripravljajo dokumentacijo. Velik projekt je tudi črpalna HE Avče.

»Za vas pa so gotovo najpomembnejši energetski razvojni načrti v Šaleški dolini. Gotovo razvojni načrt TEŠ poznate in veste, da gre v prvi fazi za modernizacijo z dograditvijo dveh plinskih tur-

Sklepe strateške konference je predstavil dr. Evgen Dervarič.

Dr. Jože Zagožen, desno, in dr. Milan Medved, levo, sta udeležencem skupne seje predstavila delovanje HSE, njegove prednosti in razvojne možnosti.

bin za povečanje izkoristka izgorovanja premoga, v drugi fazi pa za novogradnjo bloka 6 s premogovno tehnologijo, ki bo nadomestil iztrošene bloke 1-3.

Ta investicija v vrednosti 540 milijonov evrov bo koristek izgorovanja premoga s sedanjih povprečnih 32 odstotkov v TEŠ povečala na okoli 40 odstotkov, kar je blizu evropskemu nivoju, hkrati pa bo cena električne energije iz Šaleške doline konkurenčna. Do leta 2011 mora biti cena te energije 9 SIT za GJ, danes pa je 12,5 SIT za GJ,« je razvojni načrt TEŠ povzel dr. Zagožen.

Ko je govoril o idejah za oblikovanje drugega energetskega stebra, mu ni nasprotoval, vendar je poudaril, da ima HSE dve pomembni prednosti, in sicer zelo dobro povezavo med vsemi članicami HSE z informacijskim sistemom za kar največje sinergijske učinke

ter razvojne možnosti, ki zaradi dobrega poslovanja HSE omogočajo nove investicije in vsem članicam sredstva za obnove objektov in naprav.

V zvezi z razvojnimi načrti v HSE pa je generalni direktor HSE poudaril še, da naj bi holding počasi spremenili v koncern in ga na nivoju krovne družbe privatizirali, dokapitalizirali s svežim kapitalom, vendar mora pri tem država še vedno obdržati večinski delež.

Energija je postala cenjeno blago

»Od začetka delovanja holdinga v letu 2002 sta se TEŠ in Premogovnik Velenje pokazala kot trdna stebra,« pa je najprej poudaril **dr. Milan Medved** in nadaljeval: »Energija je končno postala cenjeno blago. Energetika je zadnjih 10 let nosila breme prepo-

roda slovenskega gospodarstva, zdaj pa je prišel čas, da uspešno posluje in se razvija na osnovi odnosov. V HSE ni cilj ustvarjanje dobička zaradi dobička, temveč ga v celoti namenjamo za razvoj. Vendar pa nas visoke cene električne energije in projekcije za naprej ne smejo uspavati. Še naprej je treba racionalizirati našo proizvodnjo. Dejstvo, da ustvarjamo več prihodka in dobiček, le kaže, da je zdaj tudi v energetiki mogoče realizirati večji donos na kapital in to predstavlja konkurenčno prednost.

Razvojni načrt TEŠ in 110 milijonov ton zalog premoga v Premogovniku Velenje sta idealno povezana in vesel sem, da smo sprejeli dogovor med obema podjetjema o realizaciji razvojnih načrtov,« je sklenil poslovni direktor HSE.

Diana Janežič

Slovenija odvisna od uvoza energije

Udeleženci konference so med vprašanji, ki bodo v prihodnje krojila razvoj sektorja, izpostavili zaostajanje pri učinkoviti rabi energije, okoljske zahteve ter ovire pri umeščanju energetskih objektov v prostor, poudarili pa nujnost investicij v proizvodne in prenosne objekte.

Slovenija, ki je podobno kot EU v pretežni meri odvisna od uvoza energije (ta presega polovico vseh potreb po primarnih virih), po učinkovitosti rabe zaostaja za najrazvitejšimi državami Evrope in sveta.

Te z manjšo porabo energije ustvarijo večji bruto domači proizvod, je poudaril predsednik Združenja za energetiko pri GZS **dr. Milan Medved**. Opozoril je, da bo z načrtovanim pospešenim

razvojem slovenskega gospodarstva rasla tudi raba energije, zato se ne bo mogoče zanašati le na ukrepe učinkovite rabe.

Država je v celoti odvisna od uvoza naftnih derivatov, zemeljskega plina in utekočinjenega naftnega plina, med primarnimi domačimi viri pa so poleg jedrske energije, ki v strukturi predstavlja skoraj 22 odstotkov, najpomembnejši še trdna goriva (17,4 odstotka) in vodna energija (4,6 odstotka).

Vizija Premogovnika Velenje

Da je v Premogovniku Velenje potrebno ohraniti večji del domače proizvodnje lignita ter poiskati kompromis med izpolnjevanjem obvez Kjotskega protokola in doseganjem ekonomskih po-

gojev poslovanja, je poudaril direktor premogovnika, dr. Evgen Dervarič.

Navedeno je podkrepil z izjavo, da bi zamenjava premoga z drugimi fosilnimi gorivi, predvidoma s plinom, v Sloveniji poslabšala samozadostnost in povečala uvozno odvisnost tudi pri proizvodnji električne energije.

Povedal je tudi, da EU kljub ekonomskim in ekološkim slabostim premoga ne bo bistveno zmanjševala sedanje porabe. Vendar pa v Sloveniji proizvodnja premoga upada. Od rekordnih 6,8 mio ton v začetku 80. let prejšnjega stoletja, je proizvodnja padla na 4,8 mio ton v letu 2004.

Dr. Dervarič je predstavil vizijo in razvojni načrt Premogovnika Velenje, nato pa poudaril, da je z re-

Združenje za energetiko pri GZS je 24. oktobra pripravilo strateško konferenco energetskih družb. Na njej je več kot 135 strokovnjakov obravnavalo stanje in razvoj energetskega sektorja od zadnje konference pred letom in pol.

zervami premoga v Sloveniji smiselno ravnati izjemno racionalno in da je treba raziskati obseg rezerv v SV Sloveniji.

Poleg tega naj bi bila pomembna tema v prihodnosti tudi podzemno shranjevanje emisij CO₂, ki veljajo za največje breme premoga.

Vloga jedrske energije

Med pomembnimi viri so še obnovljivi viri ter jedrska energija. Jedrske elektrarne v Evropi pridobijo tretjino električne energije, delujejo varno in stabilno ter ne proizvajajo toplogrednih plinov. Unija tako v letošnjem poročilu o izvajanju Zelene knjige poudarja, da ne sme zavreči nobenega od svojih obstoječih virov. Direktor Nuklearne elektrarne Krško **Stane Rožman** je poudaril, da stalna tehnološka nadgradnja ter izboljšave jedrske varnosti in stabilnosti omogočajo dolgoročno obratovanje nuklearke in so predpostavka za morebitno podaljšanje življenjske dobe po letu 2023.

Dva energetska stebra

Kot je dejal gospodarski minister **mag. Andrej Vizjak**, mora Slovenija glede na pričakovano rast porabe električne energije odvisnost od zunanjih dobav, okoljskih omejitev ter diverzifikacije energentov proučiti vse možne scenarije proizvodnje in novih investicij. Ob tem je kot pomemben dejavnik razvoja sektorja izpostavil oblikovanje novega akterja na trgu okoli Eles Gena, lastnika slovenske polovice NEK.

Eles Gen bo po Vizjakovih besedah kot samostojni ponudnik električne energije pozitivno vplival na večjo konkurenčnost na trgu, omogočal hitrejšo in bolj ekonomsko izgradnjo novih energetskih objektov, hkrati pa bo lahko nosilec jedrske opcije v Sloveniji. Zaradi majhnosti slovenskega trga predstavlja vzpostavljane konkurence največ težav, je opozoril generalni direktor Holdinga Slovenske elektrarne

(HSE) **dr. Jože Zagožen**. Ne nadzorovano drobljenje ponudbe oz. proizvodnje električne energije je namreč lahko neracionalno in z vidika obratovanja nezanesljivo, je opomnil. Hkrati je poudaril, da v HSE ne nasprotujejo ideji drugega energetskega stebra okrog Eles Gena, vendar mora biti zasnovana tako, da se ne bodo drobile razvojne funkcije in sinergije.

Zagožen je še poudaril, da sta ob 80-odstotni samozadostnosti oskrbe Slovenije in naraščajoči porabi električne energije, ki je v preteklih letih ena najvišjih v Evropi, možna dva scenarija: da Slovenija razliko uvaža ali da gradi nove proizvodne zmogljivosti. Ob tem je nanizal investicijske projekte HSE, ki bodo prispevali k zmanjševanju uvozne odvisnosti. Da uvoz električne energije dolgoročno ne more predstavljati razumne rešitve za zagotavljanje zanesljive oskrbe, je poudaril tudi direktor upravljanja prenosnega omrežja v Elektru Slovenije (ELES) **Gorazd Skubin**.

Kot je pojasnil, tudi v drugih sistemih ne bo presežkov električne energije, ki bi jo lahko uvažali. Kot pereč problem je izpostavil ustreznost prenosnega omrežja, ki bo moralo zadostiti vsem potrebam po prosti trgovini na enotnem energetskem trgu EU.

Za doseg tega cilja bo treba najprej dograditi omrežje do te mere, da bo ustrezalo zanesljivi preskrbi, in odpraviti ozka grla.

ELES je po njegovih besedah v rekonstrukcijo prenosnega omrežja že vložil med štiri do pet milijard tolarjev. Še več sredstev pa bodo zahtevale investicije v nove prenosne objekte, ki bodo vrh dosegle leta 2008 s sredstvi v višini 17,3 milijarde tolarjev.

Znižanje emisij CO₂ – breme za proizvodnjo električne energije

Poleg vprašanja investicij so energetiki izpostavili tudi pereče okoljske zahteve. Zahteve iz Kjotskega protokola po zniževanju

emisij CO₂ - Slovenija se je zavezala znižati emisije CO₂ v obdobju 2008-2012 za osem odstotkov glede na leto 1986 - najbolj bremenijo sektor proizvodnje električne energije, je poudaril **Tomaz Štokelj** iz HSE.

Zato je izrednega pomena, da se prihodnje leto ob dodeljevanju emisijskih dovolilnic za 2008-2012 doseže čimbolj enakomerna obremenitev vseh emitorjev ter da se v znižanje emisij vključijo tudi ponori zaradi pogozdovanja. Tudi v tem primeru bo slovenska elektroenergetika prisiljena v nakupe emisijskih dovolilnic CO₂ na evropskem trgu, če bo hotela zagotoviti oskrbo slovenskega trga z električno energijo.

Pri zniževanju emisij CO₂ pa se postavlja vprašanje smiselnosti samostojnega zniževanja emisij na območju EU, če pri znižanju emisij ne sodelujejo vse države, predvsem ZDA.

S tem bo namreč prišlo do konkurenčne prednosti gospodarstev ZDA in nekaterih azijskih držav, ki tovrstnih emisijskih omejitev nimajo. Cilj Slovenije, da bo v letu 2010 proizvajala najmanj 33,6 odstotka električne energije iz obnovljivih virov, je glede na vladne ocene, da bo naša država v naslednjih petih letih potrebovala najmanj 400 megavatov novih proizvodnih zmogljivosti, zahteven, meni dr. Medved, ki glavno težavo vidi pri stanju na področju umeščanja energetskih objektov v prostor.

Pri razvoju energetskega sektorja bo vlada, katere cilj je zagotoviti dokončno liberalizacijo trga, razvoj konkurence ter zanesljivost in trajnost oskrbe, po besedah ministra Vizjaka upoštevala tudi predloge odbora za reforme.

Odbor na področju energetike med drugim predlaga ukrep tržne preobrazbe energetike ter ukrep za zagotovitev konkurenčne oskrbe odjemalcev.

Temeljni kamen za HE Blanca

14. novembra so bili pri gradnji HE na spodnji Savi zabeleženi trije pomembni mejniki: sinhronizacija agregata 1 na HE Boštanj, položitev temeljnega kamna za HE Blanca in podpis protokola o ureditvi medsebojnih razmerij pri izgradnji obvoznice Krško.

Vseh treh prireditev sta se poleg predstavnikov investitorja in izvajalca udeležila tudi resorni minister mag. Andrej Vizjak ter minister za okolje in prostor Janez Podobnik.

Sinhronizacija agregata 1 - izvedel jo je minister za gospodarstvo Republike Slovenije - je ena najpomembnejših prelomnic v fazi izgradnje HE Boštanj. Z njo se potrjuje pravilnost dobave in montaže elektro in strojne opreme v najširšem smislu.

Hkrati sinhronizacija pomeni trenutek, ko elektrarna lahko prične izpolnjevati svoj primarni cilj, to je proizvodnjo električne energije.

Po uspešni sinhronizaciji se bodo nadaljevali zagonski preizkusi agregata 1, v okviru katerih bodo proizvedene in v slovenski elektroenergetski sistem oddane prve testne kilovatne ure električne energije. Celoten postopek sinhronizacije je popolnoma avtomatiziran.

Hkrati je bil podpisan tudi protokol o ureditvi medsebojnih razmerij pri rekonstrukciji glavne ceste G1-5/0333 v Boštanju z izgradnjo podvoza pod železniško progo Trebnje - Sevnica.

Do odprtja HE Boštanj - maja 2005 - je treba zaključiti vsa dela in preizkuse na agregatu 2 (sinhronizacija bo še letos) in agregatu 3 (sinhronizacija bo v začetku leta 2006) ter vsa preostala gradbena dela, zbrati vso potrebno dokumentacijo za tehnični pregled in ga tudi izvesti.

Poleg tega je bil 14. novembra položen tudi temeljni kamen za drugo v verigi HE na spodnji Sa-

vi, HE Blanca. Junija letos sprejeti državni lokacijski načrt za to elektrarno je namreč omogočil nadaljevanje postopkov pridobivanja zemljišč za potrebe gradnje, projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja jezovne zgradbe, ki jo sestavljata strojnica in prelivna polja, je bil dokončan in revidiran avgusta letos, gradbeno dovoljenje pa je bilo izdano prvi teden v novembru.

S položitvijo temeljnega kamna za HE Blanca se bodo začela pripravljalna dela, ki obsegajo izkop in ograditev gradbene jame ter izvedbo pripadajoče infrastrukture gradbišča.

Dela se bodo v prihodnjem letu nadaljevala z glavnimi gradbenimi deli, to je gradnjo strojničnega objekta in prelivnih polj, ter

montažo opreme. HE Blanca bo z obratovanjem začela leta 2009. Že leta 2006 pa se bo začela gradnja HE Krško, za katero je bil istega dne podpisan pomemben dokument, in sicer protokol o ureditvi medsebojnih razmerij pri izgradnji obvoznice Krško. Skupni prispevek hidroelektrarn na spodnji Savi, to so Boštanj, Blanca, Brežice, Krško in Mokrice, bo po končani gradnji 21 odstotkov celotne proizvodnje slovenskih hidroelektrarn in s tem bo predstavljal 6-odstotno skupno pokritost celotne slovenske porabe.

**HSE,
odnosi z javnostmi**

Tudi nadzorni svet o sklepih strateške konference

V petek, 25. novembra, se je sestal nadzorni svet Premogovnika Velenje.

Na dnevnem redu je imel dajanje štirih soglasij, in sicer za sklenitev in podpis Aneksa št. 2 k dolgoročni pogodbi o nakupu premoga, zakupu moči in nakupu električne energije, za sklenitev in podpis pogodbe za izvajanje zapiralnih in sanacijskih del z družbo jama Škale v zapiranju d.o.o., za sklenitev in podpis pogodbe o izgradnji prospekcijske vrtine v triadno podlago J-1g ter za sklenitev in podpis pogodbe za nakup vrtalne garniture za sidranje.

Poleg tega je sprejel tudi informacijo o strateški konferenci poslovnega sistema in obravnaval devetmesečno poslovno poročilo Premogovnika Velenje, pri čemer je direktor Premogovnika predstavil tudi oceno poslovanja v letu 2005 ter se s člani nadzornega sveta dogovoril za postopek sprejemanja poslovnega načrta za leto 2006.

Kot je dejal predsednik nadzornega sveta **dr. Milan Medved**, so člani sveta ugotovili, da so sklepi 9. strateško-poslovne konference naravnani predvsem na leto 2007, ki s popolnim odpiranjem energetskega trga prinaša bistvene spremembe. »Postavljeni načrti so nujni in so smelo zastavljeni, če želimo v Šaleški dolini proizvajati električno energijo po konkurenčni ceni,« je dejal dr. Medved.

V svetu je uporaba premoga znova zanimiva

V začetku novembra je v glavnem mestu Irana, Teheranu potekal svetovni rudarski kongres, ki je organiziran vsaka tri leta. Tokratna osrednja tema je bila Rudarstvo, trajnostni razvoj in prestrukturiranje. Prav v ta namen sta se kongresa iz poslovnega sistema udeležila direktor za razvojno področje Zvone Es in direktor HTZ IP dr. Vladimir Malenković

Zvone Es je takole povzel njuno sodelovanje na kongresu in vtise o Iranu!

»Verjetno imamo Evropejci pred sodke pred potovanjem v Iran, vsaj jaz sem jih imel, ali pa vsaj napačne predstave. Dejstvo je, da Iran leži v povsem drugačnem kulturnem in gospodarskem okolju, kot je evropsko, poleg tega meji na države, o katerih največkrat slišimo več negativnih kot pozitivnih informacij.

Teheran ima 12 do 14 milijonov prebivalcev; več čez teden. Leži na več kot 1.200 metrih nadmorske višine, a je, zanimivo, klima zelo podobna slovenski. Obkrožajo ga več kot 3.500 m visoke gore, na njihovih pobočjih imajo smučišča, turistične centre.

Drugačna kultura in vera se kaže na vsakem koraku. Ženske so pokrite in tudi ženske, ki so na kongres prišle iz drugih, nemuslimanskih držav, so si že na letališču morale pokriti lase. Moram pa takoj dodati, da mladi že uhajajo iz teh okvirjev in opaziti je bilo, da mladim in pogumnim ženskam rute že polzijo z glave, da si barvajo lase, se oblačijo v jeans, da se pari tudi na javnih mestih držijo za roke.

Priporočljivo je, da si obiskovalec Irana prej prebere nekaj navodil o obnašanju v tej kulturi. Namreč, z žensko se ne sme rokovati, ne sme se ji več kot nekaj sekund gledati v oči, tudi če gre za poslovne pogovore, med obedom, jedjo se ne govori, moški ne nosijo kravata. Pozitivni vtis pa je name naredilo dejstvo, da nikjer ne točijo alkohola, pa tudi to, kako čisto mesto je Teheran. Nikjer ni videti smeti, mesta hitro rastejo, ceste so urejene, hotelske storitve so na visokem nivoju. Bencin je izredno poceni, saj stane li-

ter super bencina 24 SIT, voda je precej draga, sicer pa so cene primerljive z evropskimi.

Ljudje so zelo prijazni, gostoljubni, imajo pa veliko željo po poslovnem sodelovanju z Evropo. Nekaj slovenskih podjetij že ima proizvodnjo v Iranu, in takšnega sodelovanja si tudi najbolj želijo. V času kongresa nas je stražilo ogromno varnostnikov, tudi zato, ker so bile ravno v tem času v sosednji Jordaniji tri eksplozije v hotelih. Na kongresu je sodelovalo več kot 2.000 udeležencev iz 49 držav s celega sveta, razen iz ZDA. ZDA nimajo stikov z Iranom in nekdanja ameriška ambasada v Teheranu je prazna.«

Kakšna je situacija v premogovništvu pri vodilnih proizvajalkah premoga?

»Na kongresu smo se srečali z velikim številom strokovnjakov, najbolj zanimiva pa so bila predavanja Indijcev in Kitajcev. Kitajske predavatelje so udeleženci najbolj spraševali o varnosti pri delu v njihovih rudnikih in premogovnikih. Uradni podatek je, da na leto umre 6.000 rudarjev, moja ocena pa je, da verjetno še dvakrat toliko ni pravo število.

Kitajska ministrica za delo in rudarstvo je poudarila, da se trudijo preoblikovati to področje tudi v skladu s Kyotskim sporazumom, da več vlagajo v varnost pri delu, da vzpostavljajo nadzore nad privatnimi rudniki, ki delajo na črno, skratka poskušajo narediti red, vsi pa vemo: ko bo red, bo tudi energija dražja.

Na Kitajskem se lovijo med kompromisom avtomatizacije in modernizacije delovnih postopkov ter velikim številom in poceni de-

lovno silo. Kitajska rast je izjemna v vseh vidikih, tudi v dodani vrednosti, produktivnosti.

Indijski predavatelji so predvsem predavali o pristopih k rudarjenju na dnevnih kopih in o prvih pristopih k avtomatizaciji v klasičnih podzemnih premogovnikih. Predavatelji s Poljske so predstavljali varnost pri delu v premogovnikih, iz Poljske in Nemčije pa je bilo tudi nekaj referatov o njihovih načinih prestrukturiranja. Vsi ubiramo precej podobne poti in principe, to pomeni, da posamezna jedra, ki so nastala ob premogovniku, rudniku, počasi izločamo in skušamo pridobivati nova delovna mesta v okoljih, kjer se rudarjenje končuje.

Na predavanjih o premogovništvu se je dalo razbrati trend glede uporabe premoga, namreč da je postal premog zelo zanimiv, pa naj so o tem govorili Kanadčani, Kitajci, Indijci, Nemci ali Avstralci. S premogovniki se je začelo skrbno ravnati in povsod gradijo ali pa obnavljajo termoelektrične objekte ob premogovnikih zaradi čim boljšega izkoristka.

Na kongresu je dr. Malenković predstavil referat, ki smo ga napisali on, dr. Dervarič in jaz, z naslovom Postopki prestrukturiranja premogovništva v Evropi na primerih slovenskega prestrukturiranja in zlasti evropski kolegi so nam z zanimanjem prisluhnili.

Z dr. Malenkovićem sva navezala veliko stikov, tudi z dobavitelji rudarske opreme. S sabo sva prinesla knjige z vsemi referati in kogar kaj v zvezi s tem zanima, se lahko obrne name ali na dr. Malenkovića,« je sklenil Zvone Es.

Diana Janežič

Sistemi vodenja - OVQ

Nadgradnjo sistema je v naslednji fazi predstavljal sistem ravnanja z okoljem, v sklopu katerega smo v letu 2000 potrdili skladnost s standardom **ISO 14001:1996**. Področje vzdrževanja in razvoja sistemov vodenja spada pod sistem obvladovanja procesov kot del Logistike, standardizacije in SOP, ki ga vodi Damijan Kanduti, univ. dipl. inž. stroj.

Integracija sistemov – procesni pristop

Sistemi vodenja predstavljajo aktivnosti, ki se nenehno razvijajo, izboljšujejo in se širijo na vsa tehnološka in poslovna področja. Tudi poslovni sistem in tehnološki procesi se nenehno spreminjajo, zaradi tega je potrebno optimirati aktivnosti, da bi vse procese obvladovali z razvojem in novostmi standardov, ne da bi pri tem porabili preveč energije, človeških, materialnih virov in časa.

Damijan Kanduti

Rešitev predstavlja integracija sistemov. Vsak standard postavlja zahteve, specifične za vsakega posebej. Ti standardi imajo veliko stičnih točk in ter predstavljajo osnovo za integracijo. To pomeni integracijo sistemске dokumentacije, postopkov in procesov informacijskega in po-

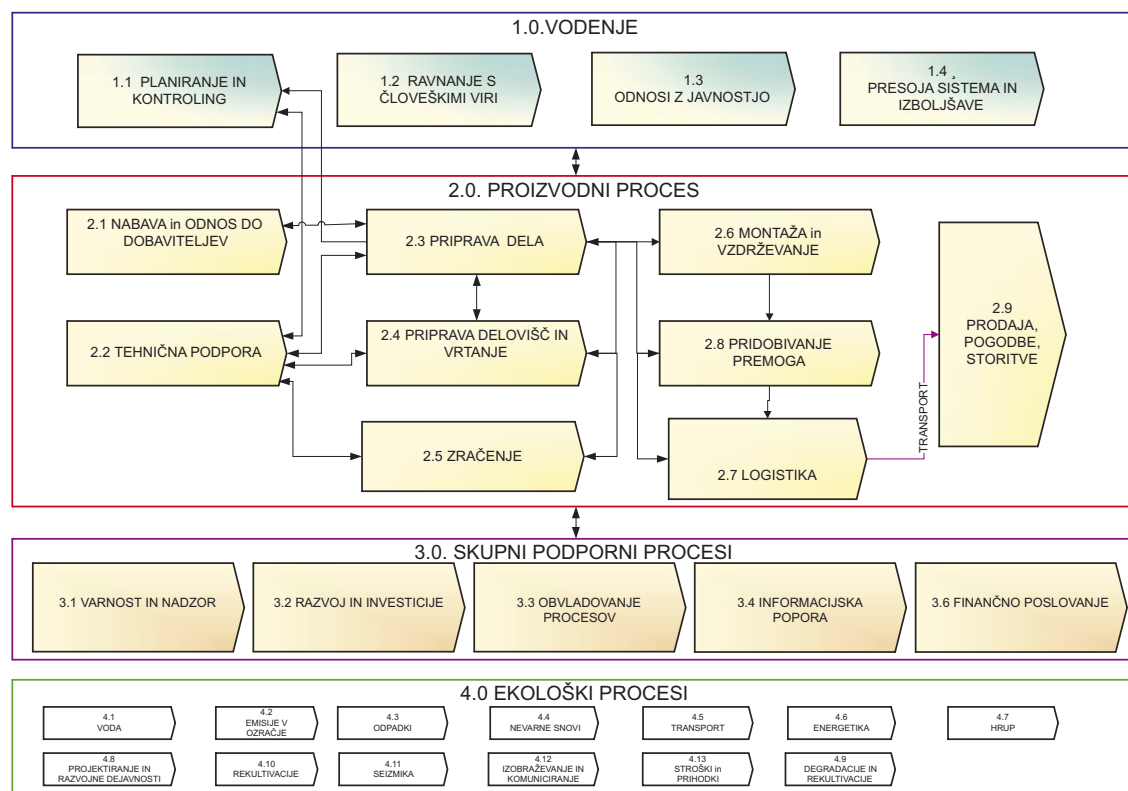
slovnega sistema. To hkrati pomeni tudi organizacijsko sliko, ki ima jasno definirana pooblastila, odgovornosti in kompetence posameznikov v vseh sistemih vodenja.

Z zahtevami po procesnem pristopu v sistemu vodenja kakovosti smo v podjetju oblikovali procesno shemo. Shema prikazuje štiri ključne procese pridobivanja premoga in predstavlja obseg oz. predmet certificiranja.

Sistem varnosti in zdravja pri delu

Integracija skozi procesni pristop nam je omogočila, da smo v prvi polovici letošnjega leta dokaj enostavno v sistem umestili tudi varnost in zdravje pri delu (VZD). Zahteve za varnost in zdravje pri delu opredeljuje standard **OHSAS 18001**. V procesni shemi je definiran proces »varnost in nadzor«, v katerem so

Premogovnik Velenje se s sistemi vodenja ukvarja že od leta 1998, ko smo uvedli sistem vodenja kakovosti in potrdili skladnost delovanja podjetja s standardom ISO 9001.

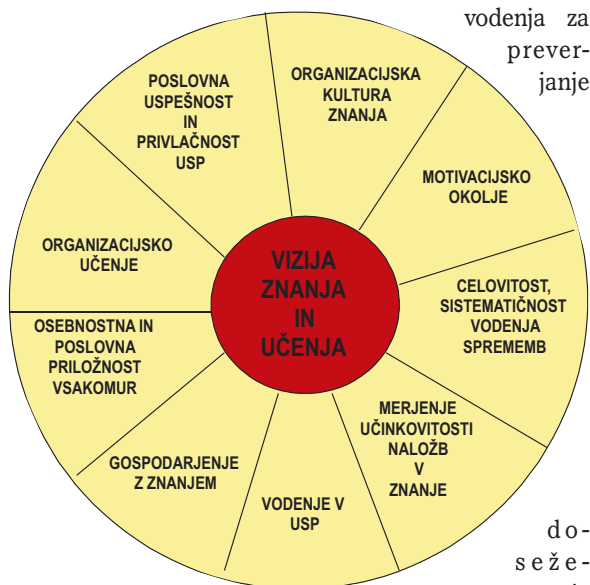

opisne glavne aktivnosti s področja VZD. Potrditev skladnosti **Sistema varnosti in zdravja pri delu** Premogovnika Velenje z zahtevami standarda **OHSAS 18001** smo v juliju certificirali s presojo inštituta SIQ.

Učeče se podjetje

Tudi ta standard smo umestili v procesno shemo, in sicer v proces »Ravnanje s človeškimi viri«. Koncept učečega se podjetja je opredeljen z modelom standarda **USP S10 Učeče se podjetje**, ki ga je razvil Inštitut USP, ki je tudi certifikacijski organ. Standard

predstavlja orodje vodenja za preverjanje

dosežene stopnje razvoja podjetja.

Koncept učečega se podjetja je način spreminjanja podjetja za dosego globalne konkurenčnosti na podlagi sistematičnega učenja, ustvarjalnosti in razvoja inovativnosti ter neprestanega razvoja kompetenc posameznika, tima in podjetja. Koncept postavlja v ospredje ljudi, njihove kompetence in njihovo izrabo znanja pri delu.

Področja standarda predstavljata shema modela USP-S10. Standard USP S 10 zajema in preverja 10 elementov:

1. Središče standarda in hkrati prvi element standarda je vizija znanja in učenja, ki predstavlja nenehen razvojni izziv in ključni dejavnik konkurenčne prednosti

organizacije in posameznikov.

2. Drugi element postavlja v ospredje vlogo vodje kot ustvarjalnega vzora sodelavcem, motivatorja, trenerja in svetovalca, ki pri pomembnih odločitvah dosega visoko soglasje sodelavcev.

3. Kultura USP podpira in poganja aktivnosti, ki so potrebne za dosego strateških ciljev. Vodstvo kulturo podjetja sistematsko analizira in gradi.

4. Celovit in sistemski pristop pri vodenju sprememb pomeni načrtno in celovito izvajanje nenehnih izboljšav na vseh ravneh in procesih podjetja.

5. Motivacijsko okolje v učečem se podjetju razvija in prilagaja celovit motivacijski sistem materialnih in nematerialnih spodbud. Spodbuja in nagraduje pridobivanje in uporabo novih znanj, prenos znanj in izkušenj med posamezniki in timi.

6. Proces izobraževanja poteka po dinamiki analiza - potrebe - cilji - programi - izvedba - ocena. Standard preverja ali procesi učenja potekajo kontinuirano, za vse zaposlene in z učinkovitimi metodami. Politika usposabljanja in izobraževanja mora biti opredeljena in povezana s poslovnimi cilji podjetja.

7. Proces gospodarjenja z znanjem so temeljni poslovni procesi, skrbno načrtovani in v stalnem izboljševanju. Proces gospodarjenja z znanjem mora omogočiti smotno ustvarjanje, shra-

njevanje, varovanje, prenašanje, uporabljanje ter merjenja pridobljenega znanja.

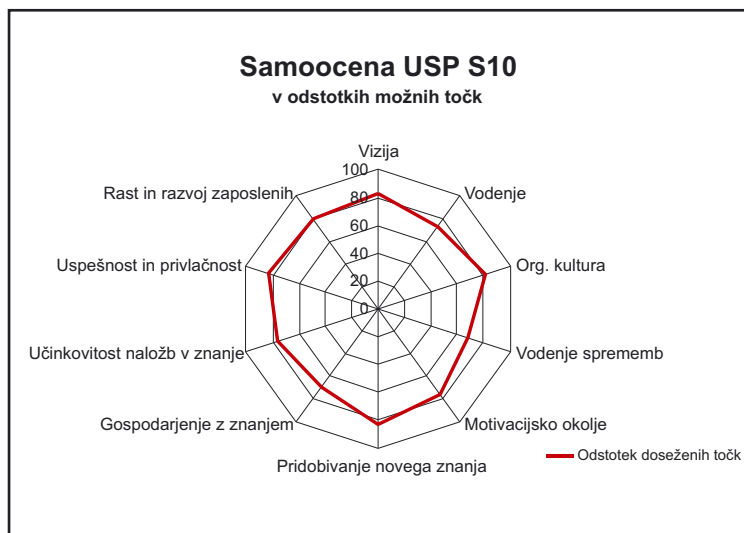
8. Razmerja med naložbami v znanje in učinki mora organizacija znati izmeriti. Naložbe v znanje se naj odražajo v poslovni uspešnosti in ugledu organizacije.

9. Poslovna uspešnost in privlačnost pomenita, da podjetje redno spremlja, meri rast in razvoj podjetja po izbranih kazalnikih glede na strateške in letne cilje, je privlačno za vlagatelje in ima ugled v lokalnem in širšem družbenem prostoru.

10. Učeče se podjetje nudi vsakemu zaposlenemu poslovno priložnost. Vsakdo je odgovoren za svojo profesionalno in osebnostno rast, obenem pa soodgovoren za prenos znanj in veščin na sodelavce.

Za pridobitev certifikata je bilo treba izvesti kar nekaj aktivnosti. Kot presojevalki po modelu USP 10 sta se usposobili **Natalija Lah** in **Majda Lampret**, ki sta imeli ključno vlogo pri izvedbi samoocenitve. Ta je potekala v sklopu aktivnosti projektne skupine za uvedbo koncepta USP. Samoocenitev poteka v obliki točkovnega vrednotenja skladnosti z zahtevami standarda, kjer je za vsako zahtevo potrebno pripraviti zahtevana dokazila.

Po samoocnitvi je podjetje od možnih 500 točk pridobilo 384, kar zadostuje zahtevam standarda. Rezultate samoocenitve pri-

kazuje grafikon »samoocena USP S10«.

Z notranjo presojo, ki je sledila, smo preverili rezultate samoocene na operativnem nivoju.

Postopek certifikacije je potekal z izvedbo zunanje presoje **17. novembra**. Dvočlanska komisija je preverjala ustreznost uvajanja koncepta USP S10 skozi vse točke standarda. Na zaključnem sestanku sta presojevalca podala mnenje, da Premogovnik Velenje zadostuje zahtevam za pridobitev standarda.

Končno odločitev o podelitvi certifikata je že podala certifikacijska komisija Inštituta USP in uradno podelitev certifikata **USP S10 - Učee se podjetje** načrtujemo v sklopu praznovanja svete

Barbare 2. decembra.

Vzdrževanje in razvoj sistemov vodenja

Kot je bilo že uvodoma zapisano, so sistemi vodenja živi in dinamični in jih je treba zaradi tega stalno izboljševati in dopolnjevati.

V lanskem letu je izšel nov standard **sistema ravnanja z okoljem ISO 14001: 2004** in do maja 2006 je treba v vseh podjetjih, ki imajo certificiran sistem ravnanja z okoljem, izvesti prehod na nov standard.

Pri nas te aktivnosti intenzivno potekajo. V oktobru smo izvedli ponovno prepoznavanje in ocenjevanje okoljskih vidikov in v zvezi s tem je bil izdelan nov mo-

del, ki je skladen z zahtevami novega standarda.

V decembru in januarju bodo v podjetju potekale notranje presoje po vseh sistemih vodenja s poudarkom na novemu standardu sistema ravnanja z okoljem.

Prehodna zunanja presoja, ki bo ugotavljala skladnost z novim standardom ISO 14001:2004, bo predvidoma v februarju 2006 v sklopu redne presoje po ostalih standardih.

Poleg naštetih aktivnosti bomo izvajali redne aktivnosti pri vzdrževanju sistema in razvijali sisteme za doseganje zahtev modela TQM (total quality management).

Damijan Kanduti

Premogovnik Velenje je prvo učeče se podjetje

Dopis z zgornjo vsebino smo prejeli 24. novembra od Inštituta USP iz Ljubljane, po tem ko smo teden dni prej uspešno prestali presojo sistema po standardu USP S-10.

Zgodba se je pričela skoraj natanko pred letom dni. Direktor je podpisal zavezo vodstva o uresničevanju načel listine članov Inštituta za razvoj učečega se podjetja.

Načela učečega se podjetja so zapisana, jasna, in če jih pozorno preberemo, se zavemo, da jih v našem podjetju uporabljamo pri svojem delu in ravnanju. Ne povsod v enaki meri in ne vsak v celoti. Izboljševanje upoštevanja načel je naša zaveza za prihodnje.

Načela »učečega se podjetja«

1. Vizija znanja je središče strateške misli »učečega se podjetja«.

Prvo presojanje učečega podjetja

Predstavlja nenehni razvojni izziv in ključni dejavnik konkurenčne prednosti organizacije in posameznikov.

2. Vodje so vzor sodelavcem, njihovi trenerji in mentorji. So nosilci razvoja posameznikov in

timov organizacije in njene urejenosti. Pri pomembnih odločitvah dosegajo visoko soglasje sodelavcev.

3. »Učeče se podjetje« pomeni sistematično in načrtno uvajanje organizacijske kulture sprememb,

»Vam in vašim sodelavcem iskreno čestitamo ob pridobitvi certifikata po Standardu učečega se podjetja USP S-10. Premogovnik Velenje, d.d. je tako prvo podjetje, ki bo prejelo omenjeni certifikat. Želimo vam, da bi bilo vaše nadaljnje potovanje po poti učečega se podjetja čim bolj uspešno in inovativno.«

ki temelji na znanju, inovativnosti, podjetništvu, kakovosti ter partnerskih odnosih.

4. »Učeče se podjetje« razvija celovit in sistemski pristop.

5. Ključna znanja izhajajo iz strateških ciljev podjetja. Učenje je načrtovano. Procesi učenja potekajo kontinuirano, za vse zaposlene in z učinkovitimi metodami.

6. Gospodarjenje z znanjem je strateškega pomena: zbiranje, izbor, shranjevanje, distribucija, razvoj in prenos lastnih znanj v izdelke oziroma v storitve so temeljni poslovni procesi, skrbno načrtovani in se stalno izboljšujejo.

7. Pozitivno organizacijsko ozračje, celovito motivacijsko okolje in odprt komunikacijski prostor so ključni dejavniki za sprostitve ustvarjalnosti in inovativnosti.

8. »Učeče se podjetje« spremlja, meri in vrednoti učinkovitost naložb v znanje.

9. »Učeče se podjetje« nudi vsakemu zaposlenemu poslovno priložnost. Vsakdo je odgovoren za svojo profesionalno in osebnostno rast (osebno mojstrstvo), obenem pa soodgovoren za prenos znanj in veščin na sodelavce.

10. Posebno pozornost »učee se podjetje« namenja prispevku koncepta »učee se podjetje« k odličnosti rezultatov in poslovni privlačnosti.

Merjenje rezultatov dela z ljudmi

Prav na kadrovskem področju smo velikokrat v dilemi, kako meriti rezultate našega dela. Prepričani smo, da se naša uspešnost kaže v količini proizvodnje, produktivnosti odkopne fronte, prihrankih zaradi manjšega števila izgubljenih dni, zadovoljstvu in uspešnosti posameznika in podjetja.

Merjenje organizacijske klime nam daje kar nekaj odgovorov, predvsem tisti del, ki govori o sistemih vodenja, motiviranja, komuniciranja, izobraževanja. Kako te sisteme razvijati, jih med seboj

Presoja sta v imenu Inštituta USP opravila Slavica Senčar in Vladimir Vinšek.

povezati, da bodo dajali čim boljše rezultate, je za nas velik izziv. Prav v standardu USP smo našli največ možnosti za to. Gre za strateški način razmišljanja, ki daje znanju, učenju, stalnemu izboljševanju procesov na vseh nivojih poseben pomen. To vodi k stalnemu pridobivanju novega znanja, k izpopolnjevanju znanja in veščin vseh članov organizacije.

Znanje je neodtujljivo, je naša konkurenčna prednost, tako na osebnem kot na organizacijskem nivoju. Najpomembnejše pa je znanje za jutri, ki nam bo omogočilo obvladovati spremembe v okolju, biti boljši od konkurence in se obdržati v zahtevnem poslovnem okolju.

V Premogovniku bomo lahko strateške in razvojne cilje realizirali le, če bomo znali udeležiti tisto, kar smo zapisali in kar je bilo dogovorjeno tudi na letošnji strateški konferenci. Gre za to, da bomo znali premog pridobiti po konkurenčni ceni in da bomo znali razviti nova podjetja, ki bodo zagotavljala nova delovna mesta.

Prav učeče se podjetje temelji na znanju, ljudeh hitrem odzivanju na spremembe. Čez dve leti bo Inštitut USP ponovno presojal našo pot učečega se podjetja, naš napredek. Certifikata namreč nismo prejeli za zmeraj. Postal je naša zaveza. Gre za to, kako bo-

mo uresničevali našo skupno vizijo na poti k uresničevanju skupnih ciljev.

S pridobitvijo certifikata USP S-10 smo dosegli tudi enega izmed ciljev kadrovsko-splošnega področja. Projektna skupina v sestavi: Božena Steiner, Diana Janežič, Natalija Lah, Majda Lampret, Simon Klinc, Katja Rak, Franc Rošar, Jolanda Volk in dr. Simon Zavšek je bila uspešna. Še posebej veliko delo pa so opravili Natalija Lah, Majda Lampret in Simon Klinc. Orali so ledino na področju presoje novega standarda.

Ob tej priložnosti velja omeniti, da smo se tudi letos pomerili z drugimi slovenskimi podjetji in bili izbrani v eminentno družbo desetih slovenskih podjetij, ki sistematično investirajo v znanje in skrbijo za izobraževanje svojih zaposlenih.

Na kadrovskem področju bomo v naslednjem letu nadaljevali s projektnim delom in tako združili moči za: posodobitev sistema nagrajevanja, izvedbo letnih pogovorov, raziskavo organizacijske klime, prenos znanja in uvedbo e-učenja, uvedbo kompetenc, skrb za zdravega delavca, zaposlitveno in poklicno rehabilitacijo invalidov, za izboljšanje sistema komuniciranja in druge.

Božena Steiner, vodja Razvoja kadrov in vodja tima USP

Znova nagrada za načrtno vlaganje v izobraževanje

To misel je v spremni besedi v strokovni reviji za ravnanje z ljudmi, HRM, zapisala **mag. Daniela Brečko**, direktorica GV Izobraževanja in nadaljevala: »V učeči ali bolj rečeno konkurenčni organizaciji se spreminja tudi vloga izobraževalnega managerja oziroma skrbnika znanja.

Ta namreč še zdaleč ni tisti, ki zgolj administrira potrebe po izobraževanju, temveč tisti, ki znanje strateško umešča v organizacijo in ki natančno ve, v katerem delu organizacije, pri katerih posameznikih se določeno znanje akumulira in kje ga primanjkuje, ter zagotovi prenos znanja v kritične dele organizacije. To je upravljalca intelektualnega kapitala v pravem pomenu besede.«

Po tej poti se trudi stopati tudi Premogovnik Velenje. Na področju razvoja kadrov imamo zastavljenih veliko projektov, ki naj bi služili prav upravljanju z intelektualnim kapitalom.

Naj naštejemo samo nekatere: kompetence, učeče se podjetje, letni pogovori, merjenje organizacijske klime, prenos znanja... Veliko dela smo že opravili, veliko orodij že deluje, nenehno pa se trudimo tem kamenčkom v mozaiku znanja kot vrednote dodajati nove in nove.

Dokaz, da po tej poti že uspešno stopamo, pa je tudi priznanje TOP 10, podeljeno na 5. konferenci izobraževalni management, in smo ga letos prejeli drugo leto zapored.

Poleg Premogovnika Velenje so letos priznanje prejeli tudi: Bolnišnica Golnik, Gorenje, Sava, Merkur, SRC.SI, Smart.Com, Lek, Nova Ljubljanska banka in Zavod RS za zaposlovanje.

Pri izboru 10 najboljših podjetij/organizacij na področju sistema

Priznanje smo prejeli prav na dan, ko je v Premogovniku Velenje potekala certifikacijska presoja po standardu USP 10 Učeče se podjetje, zato sem priznanje prevzela avtorica članka (peta z desne). foto: GV Izobraževanje

tičnega investiranja v znanje in skrb za izobraževanje zaposlenih je tričlanska komisija (prof. dr. Bogdan Lipičnik, doc. dr. Adriana Rejc Buhovac in mag. Daniela Brečko) upoštevala naslednje kvantitativne kriterije (višji odstotek pomeni višji rangirni razred): izobraževalni proračun v odstotkih od skupnih prihodkov, odstotek zaposlenih, vključenih v izobraževanje in usposabljanje, povprečno število ur izobraževanja in usposabljanja na zaposlenega, odstotek notranjih izobraževalcev glede na število vseh zaposlenih, merjenje kakovosti izvedb izobraževanja v odstotku od vseh izvedb.

Kot dopolnilne kriterije so upoštevali še naslednja kvalitativna sodila: povezava, skladnost strategije izobraževanja s poslovno strategijo podjetja, način merjenja vplivov in učinkov izobraževanja (kakovost metod merjenja), fleksibilnost podjetja pri izobraževanju zaposlenih v delovnem času, kako skladno je vedenje za-

poslenih z vizijo in poslanstvom podjetja.

Pri izboru so pri vsakem od kvantitativnih kriterijev podjetja razporedili v pet rangirnih razredov. Pri kriteriju 'Odstotek zaposlenih, vključenih v izobraževanje in usposabljanje' je prvi rangirni razred načrtno širši, da enakopravno zajame podjetja, kjer prihaja do velikih razlik zaradi različnega števila zaposlenih.

Priznanje TOP 10 pomeni, da je komisija naše podjetje uvrstila med 10 slovenskih podjetij, ki sistematično investirajo v znanje in skrb za izobraževanje zaposlenih, ter med podjetja, ki izkazujejo prepletenost izobraževalnih in managerskih dejavnosti.

To pa pomeni, da so različne izobraževalne oblike namenjene ne le vodilnim delavcem v podjetju, temveč vsem zaposlenim.

Da temu je tako, pa se zaposleni v Premogovniku Velenje lahko prepričajo vsak dan.

Diana Janežič

»Učna sposobnost zaposlenih in s tem organizacije postaja zdaleč najpomembnejši dejavnik uspešnosti. V družbi znanja se celo koncept karriere umika pojmu izobraževalne poti.«

Na trgu bodo uspeli z znanjem in dobrim delom

INOKS je eden od štirih profitnih centrov HTZ IP, ki se morajo v skladu s sklepom 9. strateške konference v letu 2006 oddelčneje podati na trg in poiskati strateškega partnerja, ki bi postal tudi večinski lastnik.

Kot je povedal vodja PC INOKS **Robert Jamnikar**, univ. dipl. inženir strojništva, naj bi to partnerstvo ponudili večjim kupcem svojih izdelkov, k lastninjenju pa bodo povabili tudi zaposlene. V PC INOKS je sedaj šest redno zaposlenih, pri večjih poslih si pomagajo s kooperanti, strokovno pomoč jim nudi sodelavec Aleš Stropnik z razvojnega področja, Jamnikar pa pozitivno ocenjuje tudi dejstvo, da so del večjega podjetja, to je HTZ, ki zanje opravlja podporne posle.

Iz nerjavečega jekla delajo maloserijske izdelke za znanega kupca, po njegovem naročilu in zanj pripravijo tudi načrte izdelka. Proizvodni program obsega štiri področja, to so tehnološka oprema, gostinska in pohištvena oprema, stavbna oprema ter oprema za šport in prosti čas.

Kje vse lahko vidimo njihove izdelke?

»Letošnji večji posel smo na podlagi javnega razpisa sklenili z Ljubljanskimi tržnicami in izdelali tri tipe stojnic, in sicer za prodajo zelja, sveč in cvetja.

V Velenju smo za Center Nova izdelali stopniščno ograjo, za novo knjižnico napisne in označevalne plošče, za mestno občino Velenje dokončujemo izdelavo stojal za kolesa in parkirnih ovir ter za avtomobilsko pralnico stojala za avtomobilске predpražnike.

V okviru poslovnega sistema smo za hotel Barbara v Fiesi izdelali parkirne ovire in za RGP držalo za pešce v podhodu v Krškem.

Za posameznike smo po naročilu izdelali precej stopniščnih in drugih ograj.

Za ljubljanski in koprski Cimos smo že nekaj let dobavitelj hladilnih bazenov. S Sigma Novo iz Žalca smo podpisali dolgoročno

pogodbo o sodelovanju in zanje sedaj izdelujemo industrijske kape za dimnike.

Za Elan smo pravkar izdelali vzorce rezervoarjev za gorivo in nadejamo se pogodbe za ta izdelek, dogovarjamo pa se tudi za izdelovanje ograj za plovila,« je konkretne izdelke INOKS-a našel Robert Jamnikar.

Na 9. poslovni strateški konferenci je Jamnikar predstavil razvojni načrt profitnega centra, ki ga vodi, in v njem poudaril, da svoj razvoj vidijo v sklenitvi nekaj dolgoročnih pogodb s ključnimi kupci. »Sedaj imamo štiri ključne kupce, to so GOSTOL-GOPAN iz Nove Gorice, Sigma Nova iz Žalca, ELAN iz Begunj in LTH iz Škofje Loke. S temi pogodbenimi posli naj bi pridobili med 60 in 70 odstotkov prihodkov, drugi del prihodka pa bomo iskali na trgu, kjer je posla veliko.

No, veliko je na tem področju tudi konkurence, vendar so mnogi proizvajalci specializirani za določene izdelke. Mi pa smo se odločili, da svoj proizvodni program razpršimo in se usmerimo v maloserijsko proizvodnjo.

Promoviramo se na sejnih, s propagandnim materialom, internetno stranjo, veliko posla pa je treba pridobiti z osebnimi stiki s potencialnimi kupci.

Načrti so veliki in optimistični in jih s šestimi delavci dolgoročno ne bo mogoče izpolniti. Zato se v nekaj letih nameravajo kadrovsko okrepiti, potrebovali pa bodo predvsem dobro usposobljene ključavničarje, ki imajo izkušnje za delo z nerjavnim jeklom in tudi smisel za estetiko. Tudi prostorsko naj bi se razširili in poleg delavnice v sklopu remonta 2 pridobili še eno delavnico.

Robert Jamnikar je svojo prvo

Robert Jamnikar verjame v poslovni uspeh profitnega centra INOKS.

Varjenje ograje iz nerjavečega jekla.

Stojala za kolesa bomo najprej uporabljali v Velenju.

zaposlitev pred petimi leti, ko je dokončal študij v Mariboru, našel v HTZ. Bil je tehnolog, nato razvojni tehnolog, ob tem pa ves čas spremljal nastanek in razvoj programa INOKS. »S tem programom sem pridobival izkušnje, zorel. Letos sem postal vodja tega profitnega centra, in to je zame velik izziv, pa tudi za sodelavce. Fantje so dobri delavci, vsi si želimo delati dobre izdelke, delati v uspešnem podjetju. Dobra ekipa smo!« je sklenil Jamnikar.

Diana Janežič

S poslom sta zadovoljni obe strani

V centru se trudijo pridobivati posle, ki bi bili primerni predvsem za invalide, zato imajo svoje sodelavce zaposlene pri več različnih poslih in na različnih lokacijah. Nekaj jih dela v kopalnicah, kopirnici, strojnem remontu, gradbeni dejavnosti ter pri poslu, sklenjenim z Gorenjem, ki pa je le občasen.

Enega od večjih poslov so letos sklenili s Preventom. Podpisali so 4-letno pogodbo, in po njej od 1. septembra invalidi sestavljajo dele za sedeže za avtomobil Volkswagen Tuareg. Kot je povedal vodja Centra za izobraževanje in usposabljanje Stane Čas, so delavnice HTZ opremili s stroji, izdelanimi po naročilu, delo pa za zdaj teče zelo dobro in brez reklamacij naročnika.

Stane Čas: »Stroji so namenski, to pomeni, prilagojeni zahtevam izdelka, pa tudi ergonomski, kar pomeni, da so prilagojeni zahtevam delovnega mesta za invalide. Delavci lahko ob njih delajo sede ali stoje. Delovne razmere so v dovoljenih mejah glede hrupa, hlapov in sevanja. Vse meritve je opravila pooblaščen firma KOVA iz Celja in izdala pozitivna mnenja.

V pogodbi s Preventom je zapisano, da bo naročnik dobavljal material tedensko, vnaprej sporočal količino naročenih izdelkov in druge zahteve, zato da bi delo lahko čim bolj načrtovali in bi bilo čim manj jalove energije. Za zdaj delo tako tudi poteka.

Delo fizično ni naporno, je pa zelo zahtevno, saj mora biti izdelek natančno zlepljen in dodelan kvalitetno. Vsi delavci ga opravljajo dobro in odgovorno.

Med ogledom delavnic so spregovorili tudi neposredno odgovorni za potek posla.

Nebojša Guberinič, koordinator izobraževanja in usposabljanja invalidov: »Eden od programov za invalide, ki jih izvajamo v našem centru, je tudi lepljenje sestavnih delov za avtomobilsko industrijo. Delavci sedaj delajo v eni izmed potreb pa narekujejo, da bomo uvedli tudi drugo izmeno. V obdobju uvajanja smo morali narediti po 100 kompletov na izmeno oziroma 500 na teden. Produktivnost dvigujemo, odvisna pa je tudi od tedenskega naročila Preventa. Zdaj že naredimo 1000 kompletov na teden.«

Pero Andrić, vodja skupine, ki je zaposlena z omenjenim sestavljanjem delov, je povedal: »Material nam dostavlja Prevent, posamezne sestavne dele sedeža pa je treba izrezati, prevrtati in nato zlepliti. Zato imamo stroje za izrez lukenj in rezanje utorov.

Delo je primerno za invalide, fizično ni naporno, delovno okolje smo primerno opremili in zaščitili zaradi hlapov lepila. Narejena je bila ocena tveganja zaradi mikroklimе, delovna mesta si je ogledala zdravnica in izdala pozitivno oceno. Delavec, ki prši lepilo, uporablja zaščitno masko. Tega dela ne opravljajo invalidi, ki imajo težave z dihalci, poleg tega se delavci pri tem delu izmenjujejo.«

Ahmet Balta je v imenu sodelavcev povedal: »Delo ni težko, opraviti pa ga je treba kakovostno, to pomeni, da morajo biti posamezni kosi dobro zlepljeni med seboj in čisti. Prvo kontrolo opravljamo že mi med seboj, sicer pa v Preventu. Do sedaj delo opravljamo dobro. Smo dober kolektiv, sicer pestre sestave, a se dobro razumemo. Tudi skupinovodja je v redu in zato smo zadovoljni.«

Diana Janežič

Pero Andrić: »Stroji so prilagojeni zahtevam delovnega mesta za invalide.«

Nebojša Guberinič: »Takšen je končni izdelek, sestavljen iz 10 delov.«

Delavci, ki pršijo lepilo, uporabljajo zaščitne maske.

Eden od profitnih centrov v HTZ IP je tudi Center za izobraževanje in usposabljanje, in v njem deluje center za izobraževanje in usposabljanje invalidov. V celotnem centru je zaposlenih 192, v centru za invalide pa jih sedaj dela okoli 20.

Imeli bomo čistejšo Pako

V inštitutu ERICo Velenje že od leta 1987 spremljamo kakovost Pake in drugih vodnih teles v Šaleški dolini. Kakovost jezer in voda se je od takrat večinoma izboljšala.

Začetek izgradnje 2. faze CČN (foto: A. Videtič)

K temu je med drugim pripomogel sanacijski program Vode občine Velenje, ki smo ga pripravili leta 1993 na podlagi podatkov iz katastra kakovosti voda občine Velenje, izdelanega leto prej.

Najpomembnejši nosilec sanacije voda, predvsem pa podprograma kanalizacija v porečju Pake, je Komunalno podjetje Velenje. ERICo Velenje s Komunalnim podjetjem zelo dobro sodeluje. Zanj opravljamo obratovalne monitoringe, sodelujemo v razvojnih in izobraževalnih projektih, skupaj smo bili zelo uspešni pri pridobivanju nepovratnih sredstev Evropske unije (sklad ISPA) za nadgradnjo Centralne čistilne naprave Šaleške doline. Poleti so fizično pričeli z gradnjo 2. faze naprave, ključnim projektom za dokončno izboljšanje Pake. Glede na svoj pomen ta projekt zasluži vso našo pozornost.

Paka je zaradi nizkega pretoka in urbanega ter industrijskega okolja Šaleške doline, skozi katero teče, zelo občutljiv vodotok. Izliva se v Savinjo, zato ravnanje z vodami v njenem porečju pomembno vpliva tudi na širši prostor.

Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja je bila Paka eden izmed najbolj obremenjenih in onesnaženih vodotokov v Sloveniji. Komunalno podjetje Velenje je zato konec osemdesetih let pričelo graditi prvo fazo Centralne čistilne naprave za komunalne odpadne vode celotne Šaleške doline za mehansko čiščenje. Ta je pričela obratovati leta 1990.

V času, ko smo pripravljali kataster onesnaženosti voda, je mehanski del CČN sicer obratoval že dobro leto, toda dober del kanalizacije je bil takrat še nepovezan in speljan neposredno v Pako. Do leta 1994 je bilo Velenjsko jezero še dodatno onesnaženo s transportno vodo iz hidravličnega odplava pepela, ki se je izcejala z odlagališča pepela Termoelektrarne Šoštanj. Tega leta je TEŠ z izgradnjo zaprtega krogotoka transportne vode prenehala onesnaževati Velenjsko jezero.

V letih od 1999 do 2005 so v Komunalnem podjetju zgradili kanalizacijo v veliki večini naselij in zasel-

Pred betoniranjem mora biti armatura čvrsto povezana (Foto: E. Šterbenk)

Na gradbišču je kljub novembrskemu mrazu zelo živahno. (Foto: E. Šterbenk)

kov, ki ležijo v zaledju Šaleških jezer. Zaradi naštetih ukrepov se je Paka izboljšala, vendar ne toliko, kolikor predvideva sanacijski program.

Druga faza Centralne čistilne naprave Šaleške doline v Šoštanju za biološko čiščenje, ki bo dograjena v letu 2006, bo odpadno vodo očistila predvidoma do 95 odstotkov. Naprava bo delovala po tako imenovani metodi pritrjene biološke ruše. Po tej metodi so objekti manjši, čiščenje je lažje nadzirati, naprava pa je popolnoma zaprta (hala). Dograjena čistilna naprava bo pričela obratovati v tretjem četrtletju prihodnjega leta in bo močno povečala učinkovitost čiščenja komunalnih odpadnih voda ter s tem izboljšala kakovost Pake.

Spremembe kakovosti Pake

(Poenostavljena definicija razredov: I. neoporečna voda, II. kopalna voda, III. voda primerna za manj zahtevne tehnološke procese, IV. močno onesnažena voda)

Vzorčevalno mesto / leto	1991	1997	2001
Velenje	III.	II. - III.	II.
Pesje	III.	II. - III.	II.
Preloge	IV.	II. - III.	II. - III.
Skorno (pod CČN)		IV.	III.
Rečica ob Paki	III. - IV.	II. - III.	III.

Rekonstrukcija in redno obratovanje čistilne naprave

Tudi med gradnjo druge faze bo obstoječa čistilna naprava obratovala, tako da se kvaliteta prečiščenih odpadnih voda ne bo opazno poslabšala. Najprej bodo rekonstruirali eno stezo peskolova in prvega primarnega usedalnika. V tem času bosta obratovala druga polovica peskolova in drugi primarni usedalnik. Ko bosta pričeli obratovati obnovljena prva steza peskolova in prvi primarni usedalnik, bodo rekonstruirali še drugo stezo peskolova in drugi primarni usedalnik. Po tem bodo rekonstruirali vhodno črpališče in fine grablje ter zgradili novo stavbo za mehansko čiščenje. Ta čas bodo odpadne vode črpali iz začasnega črpališča neposredno v ozračen peskolov z maščobnikom. Na liniji blata bodo naj-

Čista voda postaja strateški naravni vir

Mnogi strokovnjaki trdijo, da postaja voda strateška surovina 21. stoletja. Tega se dobro zavedamo tudi v občinah Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki, ki ležijo v porečju Pake. Zato imamo skupno komunalno podjetje, ki zagotavlja občan-

kam in občanom ustrezno pitno vodo, prav tako pa skrbi, da se voda po uporabi prečiščena vrača v naravo. Bili smo med prvimi v Sloveniji, ki smo začeli gospodariti z odpadnimi vodami. V začetku devetdesetih let smo v še skupni velenjski občini začrtali sistem sanacijskih programov za zrak, vode in tla. Sanacijski program Vode občine Velenje smo sprejeli leta 1994 in od takrat izpolnjujemo naloge, ki jih je določil. Tako kakor vse v življenju tudi tukaj ne dosežemo vseh ciljev naenkrat, toda program je v veliki meri izpolnjen.

Marijan Jedovnicki

prej zgradili nov zgoščevalnik, v katerem se bo delno zgostilo surovo blato. Nato bodo obnovili še gnilišči in opremo za dehidracijo blata.

Druge objekte bodo gradili v vmesnem času, kar ne bo vplivalo na delovanje CČN. Po končani rekonstrukciji mehanskega predčiščenja in celotne linije blata bodo začeli z biološkim čiščenjem odpadnih vod (biofiltracija). V projekt spadajo še adaptacija obstoječe upravne stavbe z nadzornim centrom in laboratorijem ter nova servisni objekt in transformatorska postaja.

Končni cilj je bistveno zmanjšanje negativnih vplivov na okolje, ki jih povzroča zbiranje in čiščenje odpadnih voda, ter odvajanje prečiščenih voda v odvodnik - Pako.

Emil Šterbenk, Matjaž Šalej

Predvidena finančna konstrukcija izgradnje CČN Šaleške doline - II. faza

Vir sredstev:	v mio SIT	%	v evrih
lastna sredstva - RR	50	2,1	208.000
taksa za obremenjevanje voda	320	13,2	1.334.000
sofinanciranje RS MOP	608	25,0	2.533.000
kredit Ekološkega sklada	470	19,3	1.958.333
EU ISPA kohezijski sklad	930	38,3	3.875.000
ostali krediti	52	2,1	216.667
SKUPAJ	2.430	100,0	10.125.000

Lipnik predsednik še pet let

Volitve sindikalnih poverjenikov, zaupnikov in članov izvršilnega odbora, ki so potekale 26. oktobra, so svoj epilog dobile na zboru zaupnikov 23. novembra, ko so med dvema kandidatura za naslednji 5-letni predsedniški mandat znova izvolili Toma Lipnika.

Stari predsednik je med 22 oddanimi glasovnicami dobil 18 glasov, njegov protikandidat Ferdo Žerak pa 4. Oba sta pred volitvami predsednika predstavila programske smernice svojega dela in članstvo se je z njima lahko seznanilo v Sindikalnih novicah.

Na zboru zaupnikov je sedanjí predsednik sindikata Tomo Lipnik podal izčrpno poročilo o delu in finančno poročilo. Poudaril je, da je 79,4 odstotka vseh zaposlenih v poslovnem sistemu članov sindikata, kar je daleč nad slovenskim povprečjem. Prvič se bo v novem mandatu zgodilo, da bodo delavci v vseh družbah sindikalno organizirani. Za njihovo informiranje bo vodstvo sindikata uporabljalo uveljavljene oblike informiranja (Sindikalne novice, oglasne deske, interni radio, Rudar, display) ter čedalje več informacij prenašalo do svojih članov prek elektronskih medijev – na sindikalnih straneh na informacijskem kanalu, kamor imajo vsi zaposleni dostop tudi v infopudi.

Ena prvih nalog, ki je bila pred sindikatom na začetku mandata leta 2002, je bilo sklepanje prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, za katerega se je v Premogovniku odločilo 95 odstotkov zaposlenih. Ustanovitev športnega društva je bila težko pričakovana in je presešla vsa pričakovanja. Danes šteje 4.399 članov, od tega jih je 2.050 zaposlenih v poslovnem sistemu. Veliko aktivnosti sindikata je bilo usmerjenih v ohranitev beneficirane delovne dobe po starem, vendar kljub razumevanju posameznih strokovnih delavcev na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, predlog za spremembo 193. člena ZPIZ ni bil sprejet.

Z ustanovitvijo HSE sta se svet delavcev in sindikat aktivno vključila v soupravljanje, predvsem prek skupnega sveta delav-

cev, članstva delavskih predstavnikov v nadzornem svetu, izobraževanj, športnih iger, sindikat Premogovnika pa še ni zadovoljen z enakopravnostjo sindikatov na področju premogovništva.

V preteklem mandatu je sindikat zahteval pripravo analiz in širšo obravnavo sistemizacije in nagrajevanja, kar se je začelo uresničevati letošnjo jesen, veliko aktivnosti pa je izvajal tudi pri varnosti in zdravju pri delu, pri čemer sta, med drugim, v tem mandatu bili narejeni ocena tveganja in izjava o varnosti ter spremenjeni zdravniški pregledi.

Pri sindikatu deluje okoli 30 komisij in delovnih skupin, tako, na primer, za prestrukturiranje, prenavo pravil sindikata, jamski dodatek, kolektivne pogodbe, varnost in zdravje pri delu, preventivno rekreacijo, gospodarska komisija, športno društvo, odbor za kulturo, komisija za prehrano...

V preteklem mandatu je sindikat kupil 3 apartmaje in jih ima sedaj skupaj 10, prenovil pravilnik o njihovem koriščenju in uvedel nekaj sprememb v uporabi. Apartmaji so polno izkoriščeni. Tomo Lipnik je poročilo o delu dodal tudi finančno poročilo, v katerem je predvsem poudaril, da ima sindikat tretjino sredstev v zgradbah in opremi, dobro polovico v blagajni vzajemne pomoči, ostalo pa v depozitih, posojilih in gotovini za delovanje sindikalnih podružnic, ter da vse obveznosti sproti poravnava. V okviru sindikata je vodeno finančno poslovanje tudi za SPESS, sindikalne podružnice, Aktiv invalidov, Rdeči križ in Odbor za kulturo. 60 odstotkov prihodkov dobi sindikat iz članarine, 20 odstotkov iz BVP in 17 odstotkov iz najemnin za apartmaje.

Ko so sindikalni zaupniki slišali še poročilo nadzornega odbora, ki je izdal pozitivno oceno o

Tomo Lipnik bo vodil sindikat premogovnika še pet let.

finančnem poročilu sindikata, so vsa poročila soglasno in skoraj brez razprave potrdili.

Sledila je razrešnica staremu vodstvu sindikata, nato pa sta oba kandidata za predsednika – Tomo Lipnik in Ferdo Žerak – predstavila svoje smernice za delo do leta 2010. Predstavitvi nista povzročili večje razprave, prisotni so hoteli le nekaj pojasnil. Nato so soglasno izglasovali tajne volitve in jih tudi opravili. Volilni odbor v sestavi Branko Smagaj, Boris Avberšek in Iztok Brelih je preštel glasovnice in ugotovil, da je 18 zaupnikov dalo svoj glas Lipniku in 4 Žeraku. Novi predsednik Tomo Lipnik se je vsem zahvalil za zaupanje ter zaželel članom izvršilnega odbora in zaupnikom, med katerimi je veliko novih, dobro sodelovanje in uspešno delo. Do konca zbora so se zaupniki odločili še, da bodo podpredsednika sindikata izvolili na prvi seji izvršilnega odbora, imenovali pa so nadzorni odbor, v katerem bodo odslej Franci Plevnik iz Priprav, Peter Bršek iz Strokovnih služb, Drago Ocvirk iz Strojne dejavnosti, Miran Vrečar iz HTZ IP in Koloman Lainšček iz OUTN.

Diana Janežič

Za socialno Slovenijo

Zjutraj je res obilo snega, vsi poskusi z avtomobilom so zaman, zato jo iz Podkraja peš »zarajžam« proti Novim Prelogam. Med naletavanjem snežink mislim na krivice, zaradi katerih tudi grem na pot.

Tu je sprememba pokojninskega zakona in ukinitve benefikacije za rudarje, krivica v zvezi s prostovoljnim dodatnim zdravstvenim zavarovanjem, ki krvodajalcem draži zavarovalne premije za 43 odstotkov, tu je ratifikacija konvencije o varnosti in zdravju pri delu v rudarstvu in nesmišelj v dohodninski zakonodaji, ki delovnim invalidom vsako leto jemlje dve do tri nadomestila, ukinjanje dodatkov za delo, sprememba bolniških nadomestil v škodo delavcev, izobraževanje samo za bogate...

Ura je sedem in avtobusi že prihajajo. Natovorimo transparente in drugo opremo ter se zapeljemo v Velenje, pred Rdečo dvorano. Tu se avtobusi napolnijo, saj so udeleženci raje pustili svoje avtomobile pod snegom in prišli na shod peš. Po prevzemu malice smo se podali na zasneženo pot proti Ljubljani.

Ljubljana nas je pričakala neočiščena, tako da smo iz avtobusa poskakali v sneg in nato na pločnik. Na zbornem mestu smo se dodatno opremili z rekviziti, razvili transparente in napisne table ter se postavili v kolono. Naše udeležence smo postavili v primerno formacijo, ki je tako zbrana ostala na celi poti. Čakalni čas smo izkoristili za spoznavanje z drugimi protestniki, ki so prišli iz različnih delov Slovenije. Ugotovili smo, da smo vsi tu zaradi nestrinjanja z načinom, kako želi vlada komunicirati z državljanji, predvsem pa delavci oziroma njihovimi sindikati. Nikakor. To kar predlagajo prek reform, je politika gotovih dejstev.

Za naše pripombe, predvsem pa argumente, jim ni mar. Zato smo tu. Povorka je krenila v počasnem tempu, saj so avtobusi zaradi snežnih razmer še vedno dovažali zamudnike in nove in nove simpatizerje shoda.

Po prihodu pred glavni oder smo skupaj počakali še pol ure, da smo ob zvokih glasbe pihalnega orkestra Goriška Brda skupaj dočakali rep kolone. Prireditelj je začel Jani Kovačič s svojo pesmijo Delam, ko zamorc..., za njim pa so se pričeli kratki, a zelo udarni govori.

Množica zbranih demonstrantov je z vzkliki podpirala argumente ter tako osebno izražala svoja čustva. Za konec so prevzeli mikrofone člani zasedbe Čompe in skupina Ane Pupedan, ki so dodatno ogreli množico. Po uradnem zaključku protestnega shoda smo se udeleženci s pomočjo svojih avtobusov podali proti domu.

Vzdušje je bilo kljub nenehnemu sneženju še vedno popolno, saj smo eni drugim dokazali, da razumemo, za kaj se borimo. Hkrati smo tudi pokazali, kaj je solidarnost. Več kot peturno protestiranje po Ljubljani smo za-

ključili s kosilom v Domžalah, kjer smo se tudi pogreli. Vožnja proti domu je tako potekala umirjeno.

Na cilju, v Velenju, pa smo se zopet znašli v realnosti. Namreč, imeli smo občutek, kot da v cellem dnevu nihče ni premaknil niti ene lopate snega z ulice, predvsem okrog avtobusne postaje in Rdeče dvorane. Če so bili tudi ti na shodu v Ljubljani, se jim za kritiko opravičujem, sicer pa ne. Za zaključek še razmišljanje.

Če kdo, potem so se rudarji v zgodovini največkrat odzvali na predlagane reforme. K temu so jih silile socialne razmere, delovno okolje in predvsem solidarnost, ki je posledica specifičnosti delovnega okolja. Marsikatera krizna situacija je bila rešena z dialogom, če pa je bil ta izigran, so tudi stavkali.

Upam, da bo vlada resno vzela opozorilni shod v Ljubljani in v prihodnjih dneh sedla za isto mizo skupaj s sindikati. Ponujeno možnost bomo vsekakor izkoristili tudi v sindikatu pridobivanja energetskih surovin Slovenije. Vsem vam, protestniki, iskrena hvala za podporo!

Jože Janežič, predsednik SPES

Petek. Vremenska napoved ni nič obetavna. Napovedujejo obilne snežne padavine. Nič ne bi imel proti, če ne bi bil v soboto namenjen v Ljubljano, na sindikalne demonstracije »Za socialno Slovenijo«.

Človek človeka še potrebuje

Osnovna organizacija Rdečega križa Premogovnika Velenje je 11. novembra organizirala tradicionalno jesensko akcijo – izlet za krvodajalce, ki so kri darovali več kot 45-krat, z odvzemom krvi v eni od slovenskih bolnišnic.

Krvodajalci pred Splošno bolnišnico na Jesenicah

Tokrat so se odpravili na Jesenice, in ta bolnišnica je bila še zadnja na seznamu slovenskih bolnišnic s transfuzijskim oddelkom, ki so jih v nekaj letih obiskali.

V splošni bolnišnici Jesenice so bili zelo prijazno sprejeti, pri vodji transfuzijskega oddelka Zoji Zalokar Sambrailo, dr. med. spec. transfuziologinji, in strokovnem direktorju bolnišnice primariju mag. Miranu Remsu, dr. med., pa tudi s presenečenjem, saj, kot je dejal direktor, skoraj ne morejo verjeti, da so še kje ljudje, ki se pripeljejo na drugi konec države zato, da bi darovali kri.

Pa so jo. V dveh urah in pol je bilo opravljenih 42 odvzemov krvi, brez zapletov, zato pa z veliko dobre volje in smeha.

Kot je povedal **primarij dr. Miran Rems**, so takšne akcije v sedanjem času toliko bolj dragocene, ker je krvodajalstvo na pomembnem prelomu. »Dobro bi bilo, da bi kljub zakonodajnim spremembam, političnim pritiskom in krizi vrednot v družbi krvodajalce pri tej njihovi humanitarni dejavnosti še naprej vodi-

la predvsem želja pomagati sočloveku. Vaša gesta je res topla, človeška in hvala vam zanjo,« je dejal dr. Rems.

Kri je preveč dragocena, da bi jo razlivali

V zadnjem desetletju je prišlo do velikih premikov pri uporabi krvi in eden od razlogov za to je tudi manjše število krvodajalcev. »Prvi razlog je bil, seveda, pojav bolezni, kot sta AIDS-a in hepatitis. Ravnanje s krvjo je postalo zelo kontrolirano in ljudje, ki jo potrebujejo, so lahko brez skrbi. Slovenija je ena od redkih držav, ki je zelo zgodaj začela s testiranjem.

Na našem transfuziološkem oddelku prakticiramo zelo veliko avtotransfuzij in motiviramo ljudi, ki se pripravljajo na večje operacije, da dajo kri za svoje potrebe,« je povedal primarij.

Potrebe po krvi so stalne in velike. Zato so bili naši krvodajalci toliko bolj dobrodošli. Pa si znamo predstavljati, kaj pomeni 42 odvzemov krvi?

Dr. Rems: »Zelo veliko. Težko je to povedati v številkah, kajti da-

nes govorimo o krvnih komponentah in iz ene količine odvzete krvi se da pripraviti več sestavin – plazmo, koncentriranje eritrocitov, trombocitno plazmo. Vsekakor pa lahko rečemo, da so pomagali vsaj toliko ljudem, kot je bilo odvzemov.

Poudarim naj, da gre vsa količina odvzete krvi kjerkoli v Sloveniji v Zavod za transfuzijsko medicino v Ljubljano, kjer je zbirni center. Tam jo testirajo, predelajo in od tam nato vračajo bolnišnicam v skladu z njihovimi potrebami.

Pri nas s krvjo delamo zelo varčno in kazalnik kakovosti našega dela je tudi delež transfuzij le ene doze krvi pri operacijah.

Tudi zaradi takšnega dela v vseh slovenskih bolnišnicah se je poraba krvi zmanjšala oziroma je krvi, na srečo, zaenkrat, še vedno dovolj glede na potrebe.«

Krvodajalstvo je način življenja

Dr. Rems pravi, da si s krvodajalstvom lahko zasvojen oziroma, da se na odvzemu krvi telo navede in jih tudi zahteva. Tudi dva

Pregled pred odvzemom krvi

naša krvodajalca, ki sta kri darovala 103-krat oziroma 75-krat, sta to potrdila.

Prvi je **Anton Petelinšek**, ki se je z dejavnostjo Rdečega križa kot otrok seznanjal prek maminenga dela v tej organizaciji, pri 18. letih pa je kot vojak iz roke v roko daroval kri poškodovanemu kolegu. Takrat je dobil 7 dni nagradnega dopusta, potem pa je s krvodajalstvom nadaljeval.

»Če dalj časa ne dam krvi, čutim neko napetost. Včasih sem jo dajal le na krvodajalskih akcijah, potem pa sem nekajkrat zameril »gospem iz Ljubljane« njihovo aroganco, vzvišenost... Zdaj grem v bolnišnico v Celje in tam sem že skoraj doma. Kri dam 3-krat na leto, vmes še kdaj samo plazmo. Ob darovanju krvi se dobro počutim, s tem da sem krvodajalec, pa se ne hvalim preveč. Najdejo se namreč ljudje, ki ti očitajo, da to delaš le zato, da dobiš dva prosta dneva...,« pove Petelinšek.

Jože Rihtar spada med mlajše krvodajalce v Premogovniku, kri pa daroval že 75-krat. Sprva res za to, da bi dobil kakšen prost dan, predvsem med služenjem vojaščine.

Rihtar: »Zdaj jo dam 4-krat na leto, in to je sestavni del mojega življenja. Moje prvo vodilo sedaj je, da pomagam sočloveku, moram pa priznati, da bi rad bil tudi rekorder v darovanju krvi.

Kri darujem največkrat v celjski bolnišnici, tam so zelo prijazni. Vedno sem se dobro počutil med odvzemom krvi in po njem. Na zdravje zaradi tega, ker sem krvodajalec, ne pazim posebej, je pa res, da se ukvarjam s športom, ne jem premastnega mesa...«

Primarij dr. Miran Rems: »Zelo cenim ljudi vašega kova!«

Solidarnost je načeta vrednota

»Resnično smo veseli, da ste nas obiskali s tako plemenitim namenom,« je najprej dejala **dr. Zoja Zalokar Sambrailo**. »Velenjčane sem prvič spoznala pred kakšnimi 30 leti, ko smo imeli v Velenju krvodajalsko akcijo. Še danes imam ta obisk v lepem spominu zaradi prijetnih, veselih ljudi in tudi zelo veliko se jih je akcije udeležilo.

Dr. Zoja Zalokar Sambrailo: »Tudi zaradi potreb po krvi solidarnost še potrebujemo!«

Kri potrebujemo. Krvodajalstvo na Jesenicah je v zadnjih letih izredno upadlo; včasih je naša železarna štela 7.000 zaposlenih, sedaj jih je v Acroniju nekaj čez 1.000. Solidarnost med ljudmi nasploh je zelo načeta zaradi različnih vzrokov, odvisna je od ljudi, od okolja, od tega, kako jo ceni družba. Tudi zaradi potreb po krvi pa bi solidarnost še kako potrebovali,« je sklenila vodja transfuzijskega oddelka.

23. novembra smo v uredništvu Rudarja prejeli pismo prim. mag. Mirana Remsa s tole vsebino: »Ob zadnjem dežurstvu sem se ob oskrbi poškodovanca, ki je potreboval transfuzijo, zopet spomnil vaših krvodajalcev. Ponovno sem začutil veliko spoštovanje do vseh, ki darujejo kri. Krvodajalstvo je še vedno premalo cenjeno in akcije, kot ste jo izpeljali z vašimi krvodajalci, zaslužijo večjo pozornost in javno zahvalo.

Prosim vas, da zahvalo posredujete vsem, ki so darovali kri. Srčno upam, da nikoli ne bodo prišli v situacijo, ko bi morali prejemanje transfuzijo. V času, ko je novih krvodajalcev vedno manj, je takšna akcija svetel vzgled. Žal nas sodobno življenje in visoko razvita medicina ne obvarujeta pred nujno po krvi.

Hvala za vaše humanitarno dejanje in veliko zdravja vam želim.«

Pot na Jesenice je bila tudi nagrada

Tovrstni vsakoletni izlet najbolj prizadevnih krvodajalcev iz Premogovnika je tudi nagrada za njihovo dolgoletno humanitarnost. Zato so se na Jesenicah ustavili še v železarskem muzeju, med vračanjem z Jesenic pa še v Prešernovi rojstni hiši v Vrbi in pri Avsenikih v Begunjah ter tako spoznali še en košček Slovenije in del njene zgodovine.

Akcijo so skupaj organizirali osnovna organizacija Rdečega križa Premogovnika s predsednico Damjano Kričej in članom IO Dragom Kolarjem, Območno združenje RKS Velenje ter Območno združenje RKS Jesenice in Splošna bolnišnica Jesenice. Ob koncu obiska so se vsi organizatorji zahvalili vsem krvodajalcem za udeležbo.

Diana Janežič

S harmoniko na rajžo - prvič

V petek, 25. novembra, zvečer sta Odbor za kulturo Premogovnika Velenje in harmonikarski orkester Barbara pripravila v prezivnici muzeja premogovništva prijetno urico narodnozabavne glasbe.

Izvedla sta namreč prvi tematski večer, ki naj bi pod naslovom S harmoniko na rajžo potekal vsaka dva meseca. »Za prvič« sta v goste povabila Rudija Poljanška, harmonikarja in vodjo narodnozabavnega ansambla Bratje Poljanšek. Skozi zgodbo življenja muzikanta, skladatelja, slikarja in še kaj ga je z vprašanji spretno vodila Diana Janežič.

Posebnost v Poljanškovi družini je bila vseskozi navezanost na

na že prek štiristo ohcetih, veliko veselical, bratje pa so igrali tudi prek meja Slovenije, ki pa je kljub vsemu njihov največji trg. Rudi je podrobno razložil nastanek pesmi od teksta do uglasbitve. Povedal je, da skladbe v studiu snemajo od petdeset do šestdeset ur, da se prikaže izdelek v obliki kasete ali zgoščenke. Tekste ansambel ponavadi naroči pri tekstopiscih, potem pa je treba uglasbiti, kar Rudi dela po-

mnenje o raznih zvrsteh glasbe današnjih dni in vnašanju zvoka harmonike v zabavno glasbo. Meni, da je to moda in da ta glasba nima dolge življenjske dobe. Nasprotno pa je veliko narodnozabavnih skladb in pesmi ponarodelih oziroma jih poznajo generacije.

Ne boji se konkurence ansamblov, ki je sicer velika, a se zaveda, da pevski kvartet daje domači glasbi poseben zven.

Bojan Lajlar, organizator večera, je Rudiju Poljanšku (desno) izročil spominsko darilo.

glasbo, ki jo je v vseh osem otrok vcepil oče, ki je tudi sam muzical na harmoniko in violino. Komaj šestletni Rudi se je navezal na harmoniko in z njo je tudi zrasel in pri sedemnajstih dobil svojo prvo frajtonerico. Kar malo zasanjano je govoril Rudi o tistih svojih prvih korakih v svet glasbe. Navezal se je na zvok harmonike in skupaj z bratom so se pred petintridesetimi leti združili v narodnozabavni ansambel bratov Poljanšek.

Njihova vztrajnost in trdo delo sta bila vodilo, da so posneli šest kaset in zgoščenk, v pripravi pa je že njihov sedmi izdelek. Ponosen je Rudi Poljanšek na prehojeno pot, saj je za njim nastopanje

Kam le čas beži?

čas, najraje ponoči. Seveda je v ansamblu potrebna velika mera potrpežljivosti in odgovornega dela, da lahko doseže priljubljenost pri občinstvu, in da ta lahko traja veliko, da torej lahko praznuje visoki jubilej, kot ga bodo prihodnje leto Poljanški.

Rudi kot učitelj igranja na frajtonarico prenaša svoje znanje na mlajše, pri tem pa najde čas tudi za konjiček izven glasbenega sveta. Od svojega sedemnajstega leta namreč slika, in to dela z velikim veseljem. Motive išče v prelepem svetu okoli Kamnika, saj sta gorski in planinski svet zanj nekaj najlepšega, nariše pa tudi kakšen portret po naročilu.

Vseskozi je v razgovoru Rudi Poljanšek dal največ poudarka glasbi, povedal pa je tudi svoje

Večer ni minil le v pogovoru, Rudi je zaigral nekaj skladb na harmoniko, ob koncu pa je skupaj s člani harmonikarskega orkestra Barbara zaigral ponarodelo v izvorniku Andreja Blumaverja – Veselo v Kamnik in skladbo Štirih kovačev Kam le čas beži.

Ob domači glasbi čas res beži, a ostala bo zapisana v srcih vseh tistih, ki jo čutijo globoko v sebi in jo imajo radi. Na koncu je Rudi Poljanšek še pripomnil, da bi kazalo podobo frajtonerice vdeliti v grb naše države, saj je to ljudski instrument, ki ga imamo za svojega.

Rudiju Poljanšku in ansamblu Bratov Poljanšek želimo še na mnoga leta igranja v naše skupno zadovoljstvo!

Drago Kolar

Na ogled v razstavišču Barbara

Oktobra in novembra smo si v razstavišču Barbara lahko ogledovali razstavo likovnih del akademskega slikarja mag. **Marka Butine**. Veliko samostojno razstavlja, prejel je pet nagrad na ex-temporu Piran, drugo nagrado na 1. mednarodnem ex-temporu Ptuj 2003 in prvo nagrado na ex-temporu Velenje 2003.

Njegova likovna dela, ki so nam bila tokrat na ogled, so v razstavnem prostoru na Rudarski 6 in v Prelogah prinesla energijo, intenzivne barve, dinamičnost in zaradi načina postavitve del tudi drugačnost.

Do konca leta pa nas v razstavišču pozdravljajo kipi in skulpture našega upokojenega sodelavca **Vinka Kovačeca**. Je ustvarjalec, ki v naravi in njenih stvaritvah dobiva navdih za svoja umetniška snovanja, hkrati pa delo narave znova oživlja v svojih skulpturah, na-

rejenih iz korenin. Je preprost in iskren človek, s čustvenostjo in ljubeznijo do narave in vsega, kar ga obdaja. V starosti lesa Vinko vidi najpomembnejši smisel svojega ustvarjanja, saj daje propadajočemu lesu novo življenje, novo formo in vsebino. Les in ustvarjanje z lesom je njegova mladostna ljubezen, ki je spala več kot trideset let in se le od časa do časa za hip prebudila.

Vinko Kovačec je član Zveze rezbarjev in modelarjev lesa Slovenije in je sodeloval že na mnogih ustvarjalnih delavnicah in razstavah.

Diana Janežič

Marko Butina sestavlja večje slike iz manjših (levo). Vinko Kovačec oživlja korenine (zgoraj).

Jože Rihtar

Jože Rihtar že 20 let dela v jami kot rudar, vendar ga ta poklic ne ovira, da se ne bi mogel posvetiti slikarstvu. »Prej nasprotno, včasih me moj poklic tudi navdihuje za ustvarjanje,« pravi Jože, doma iz Slovenj Gradca, srečno poročen in oče hčere in sina, Tonije in Matevža. Je dolgoletni član Društva šaleških likovnikov in se vključuje tudi v dejavnost odbora za kulturo v Premogovniku Velenje.

Slika že od otroštva, vendar se mu v mlajših letih ni zdelo pomembno, da bi se likovno izraževal. Sedaj pa veliko ustvarja. Rihtar: »Slikam za prijatelje, znance, pa tudi za tiste, ki jih ne poznam, a želim kakšno sliko kupiti. Slikam v različnih tehnikah, olje, akril, akvarel, pastel, oglje...«

Sodeloval je na več skupinskih razstavah in imel nekaj samostojnih predstavitev. Njegova zadnja najpomembnejša je bilo sodelovanje na omenjenem ex-temporu ob dnevu rudarjev.

Jože Rihtar se sedaj želi izraževati in izpopolnjevati v slikanju, želi si ogledati razstave priznanih tu-

jih in slovenskih umetnikov. Takšne izlete v organizaciji odbora za kulturo pogreša.

»Želim si, da bi še dolgo ustvarjal, jemal inspiracijo iz svojega delovnega in življenjskega okolja ter po odhodu v pokoj likovno ustvarjanje le še nadgrajeval in več razstavljal,« si želi Jože Rihtar in vse sodelavce pozdravlja z rudarskim »srečno«.

Diana Janežič

Na letošnjem ex-temporu Velenje 2005 ob dnevu rudarjev je sodelovalo 114 slikarjev in za razstavo v črni garderobi Muzeja premogovništva Slovenije je strokovna žirija izbrala 59 del. Med njimi tudi delo našega sodelavca Jožeta Rihtarja (na fotografiji levo).

Mineralno bogastvo Slovenije

Ob letošnjem dnevu sv. Barbare, zavetnice rudarjev, je rudarstvo in premogovništvo bogatejše za novo knjigo, ki na 176 straneh predstavlja rudnike in premogovnike, muzeje in muzejske zbirke ter izobraževanje, tradicijo in dediščino tega gospodarskega področja.

Knjiga je vseslovenski projekt, saj ponuja pregled vseh podjetij, ustanov in drugih dejavnosti v slovenskem rudarstvu in premogovništvu, hkrati pa je avtorsko delo velikega števila ljudi, ki delajo na omenjenih področjih.

Uvodna besedila so prispevali rudarski strokovnjaki dr. Evgen Dervarič, dr. Uroš Herlec, dr. Jakob Likar, dr. Željko Vukelič in dr. Uroš Bajželj. Bogato fotografsko opremo, ki so jo v večini prispevala predstavljena podjetja iz svojih arhivov, dopolnjujejo tudi skice in karte.

Knjiga je velikega formata in natisnjena v 2.000 izvodih, od tega jih je 600 v angleškem jeziku. Tiskana je na umetniškem papirju. Urednik knjige je Vojko Strahovnik (založba Argos), oblikovala jo je Duša Arsovska, grafična priprava pa je delo AV Studia Velenje. Projekt je zasnoval Peter Pušnik, vodja Muzeja premogovništva Slovenije, ki je poudaril, da je ideja o knjigi stara že nekaj let.

Peter Pušnik: »Bistvo ideje o knjigi, ki je zdaj med nami, je bilo, da bi rudarji dobili knjigo, ki bi na poljudni način govorila o rudarstvu in premogovni-

štvu in ga predstavila v celoti, hkrati pa bi bilo to področje poljudno predstavljeno tudi najširši javnosti. Knjig o rudarstvu namreč v Sloveniji imamo nekaj, vendar so bodisi strokovne bodisi predstavljajo le posamezne akterje na tem področju.

Do sedaj ni bilo ustreznih pogojev za realizacijo ideje, letos, ob 130-letnici Premogovnika Velenje, pa smo ob spletu srečnih okoliščin uspeli združiti tim ljudi, ki je zagotavljal, da bo to vseslovenski projekt, zagotoviti dovolj finančnih sredstev za zagon projekta, najpomembnejše pa je, da je izdajo knjige podprla rudarska stroka, tako NT fakulteta Univerze v Ljubljani, oddelek za geotehnologijo in rudarstvo, kot strokovnjaki v podjetjih.

Glede na to, da je večina rudnikov in premogovnikov v zapiranju, bi se z leti realizacija ideje o takšni knjigi še bolj odmikala.«

Urednik knjige, Vojko Strahovnik, je prepričan, da jo bodo z veseljem v roke vzeli in prebrali vsi, ki jim rudarstvo in premogovništvo kaj pomenita, bodisi da v njem delajo bodisi da so si v njem prislužili pokojnino.

Vojko Strahovnik: »Knjiga je napisana poljudno in prinaša kopico podatkov o mineralnem bogastvu Slovenije, zato bo zanimiva in uporabna, na primer, tako za šolarje, splošno javnost kot tiste, ki so s področjem rudarstva oziroma premogovništva povezani poklicno. Knjiga bo na razpolago v podjetjih, ki so v njej predstavljena, naprodaj bo v predstavljениh muzejih, posamezniki pa jo lahko tudi naročijo pri založbi Argos.«

Knjigo Rudniki in premogovniki v Sloveniji je 2. decembra na slovesnosti ob praznovanju dneva sv. Barbare na NT fakulteti, oddelku za geotehnologijo in rudarstvo, predstavil dr. Uroš Bajželj in jo tako s podporo rudarske stroke pospremil med bralce.

Diana Janežič

N A R O Č I L N I C A

Nepreklicno naročam monografijo

RUDNIKI IN PREMGOVNIKI V SLOVENIJI

Naročnik:.....

št. izvodov

Naslov:.....

Davčna št. (za pravne osebe):.....

Datum:.....Podpis, žig:.....

Naročilnico pošljite na naslov: **ARGOS, Savinjska c. 4, 3331 Nazarje**
Knjigo lahko naročite tudi po elektronski pošti: **vojko.strahovnik@siol.net**

Rudniki in premogovniki v Sloveniji

- obseg 176 str.
- velik format (24 x 32 cm)
- trda vezava

Cena monografije: 7.595,- SIT

Običajna cena knjige bo 9.765,- SIT

- v ceni je upoštevan 8,5 % DDV

- poština v ceno ni vključena in se zaračunava posebej

- pravne osebe poravnajo znesek na osnovi izstavljene fakture

- fizične osebe poravnajo znesek po povzetju

Zgodbe o času, ki tone v pozabo

»Univerza za tretje življenjsko obdobje Velenje ob 130-letnici Premogovnika Velenje knjigo Črno-zlati spomini posveča premogarjem, ki so kdajkoli kopali črno zlato v Šaleški dolini.«

Takšno je posvetilo na prvih straneh nove knjige, ki bo v 700 izvodih izšla sredi decembra. Izdajatelj in založnik je Univerza za 3. življenjsko obdobje Velenje, oblikoval jo je Ivo Hans Avberšek iz Prostudia HTZ, knjigo pa so na osnovi svojih spominov in številnih pričevanj sorodnikov ali znancev, premogarjev, napisali Anton Grebenšek – Zvone, Alojz Penšek, Martin Pustatičnik in Avgust – Gustl Tanšek. Zgodbo o življenju rudarjev in razvoju doline dopolnjujejo še posamezne črte Ivana Pirša, Karla Stropnika, Fani-ke Koren, Tilčke Prpič in Sonje Horjak Pavček.

V črno-zlatih spominih avtorji nizajo zgodbe, ki segajo v čas začetkov rudarjenja v Šaleški dolini, v začetek prejšnjega stoletja, v obdobje med obema vojnama, v čas druge svetovne vojne in v čas po njej. Zanimivi so opisi rudarske kolonije v Pesju, bralce pa bodo zagotovo pritegnile zgodbe o utripu v rudarskem domu, občutkih življenja v rudarski družini ter stare fotografije, ki imajo zgodovinsko vrednost.

Zgodbe v knjigi na 172 straneh pripovedujejo o vsakdanjem trdem življenju, težkem in nevarnem

prispevek k našemu poznavanju načina življenja slovenskih in šaleških premogarjev, ki ga kljub številnim zgodovinskim objavam o razvoju posameznih premogovnikov še vedno ne poznamo dovolj natančno. Objava gradiva je pomembna in potrebna, a ne le za Velenje in Premogovnik Velenje, temveč tudi za Slovenijo,« je v spremno besedilo med drugim zapisal zgodovinar in mentor krožka **dr. Jože Hudales**.

Direktor Premogovnika Velenje **dr. Evgen Dervarič**

delu, običajih, odrekanih, žalostih in veseljih in tako pričarajo čas, ki počasi tone v pozabo. Zapisovali so jih člani zgodovinsko-etnološko-sociološko-raziskovalnega krožka, ki je začel pri Univerzi za 3. življenjsko obdobje delovati leta 2000. V petih letih so spisali obsežno gradivo, ki so ga dopolnili tudi zapisi s terena, pri najstarejših premogarih ali članih njihovih družin.

»V vsakem primeru zbrano gradivo (spominsko gradivo, intervjuji in fotografije) predstavlja dragocen

pa je o Črno-zlatih spominih poudaril: »Knjiga nas lahko tudi opomni, da smemo biti ob vsem, kar doživljamo, hvaležni in srečni, da živimo v okolju, ki je nastajalo ob rudarjenju, na njegovi tradiciji, in da nam je dano življenje v sedanjem času, ko so te go- be nekdanjih let le spomin. Naj njen namen doseže čimveč bralcev.«

Knjiga bo med bralce pospremljena **15. decembra** na prireditvi v Muzeju premogovništva Slovenije.

Diana Janežič

Veselim se tega, kar imam

AVTO »Brez avta ne gre, avto je nujnost. Če pa družina stanuje malo ven iz mesta, pravzaprav potrebuje dva avtomobila. Sicer pa naj ima vsak takšnega, kot si ga lahko privošči.

Zagovarjam predvsem to, da je avto takšen, da je vožnja v njem varna.«

BOJAZEN »Strah me je kakšne nezgode, bolezni, še posebej pri otrocih. Vselej ko moja sinova zbolita, si želim, da ne bi bilo kaj hudega.«

CIRKUS »V cirkus se mi zdi primerno peljati otroke. Njim je to v veselje in prijetno skupno dogodivščino s starši si zapomnijo za celo življenje. Sicer pa mi cirkus predstavlja kakšna zmešnjava. Ponavadi človek hoče nekaj narediti dobro, a se skuha nekaj slabega. To pa je potem cirkus.«

ČAS »Vsi smo vezani na čas, vsi hitimo. Se mi zdi, da je v času mojega otroštva šlo še vse malo bolj počasi. Zame se je tekma s časom začela nekje ob koncu šolanja in začetku pripravištva v Premogovniku. Še posebne pospeške pa vse skupaj dobi potem, ko imaš otroke, družino. Čas res kar beži, včasih ga tudi zmanjka za vse, kar si zastavim.«

DELO »Brez dela ni jela. Temu pogovoru verjamem. Kdor delo vidi, ga pač vidi in opravi. Nekateri pa dela ne vidijo... Jaz si delo vedno najdem, tako v službi kot doma. Doma imamo tri hektare in pol veliko kmetijo, nekaj gozda, nekaj živine, tako da dela res nikoli ne zmanjka. Oba z bratom sva se navadila delati že v otroštvu, pravzaprav sta naju starša z zgledom privabila k delu.«

ENERGIJA »Če ustvarjaš, pokažeš, da imaš energijo. Energije imam veliko, rad delam, ko pa jo potrošim, si jo znova pridobim pri svoji družini, malo pa tudi pri sproščanju ob risanju in vžiganju na les.«

FINANCE »Najboljša je zlata sredina. Denar je treba imeti, če ga je preveč, pa lahko postaneš lakomen. Z denarjem v glavnem znam gospodariti, res pa je, da v mladi družini z dvema majhnima otrokoma denarja prej zmanjka, kot pa preostaja.«

GABERKE »To je moj rojstni in domači kraj. Razvija se in širi, vaščani se razumemo, si pomagamo, med seboj smo povezani, družabno življenje je živahno. V Gaberkah se vedno nekaj dogaja. Za marsikaj jih ne bi zapustil in se preselil kam drugam.«

HIŠA »Hišo je zgradil oče, kasneje jo še dozidal, ponovno pa smo jo dogradili, obnovili leta 1990 in takrat v zgornji etaži tudi uredili stanovanje za mojo družino. Sedaj je življenje v njej prijetno, ponosni smo nanjo in na delo, ki smo ga vložili v njo.«

INOVATORSTVO »Delo, težave pri njem, me privedejo do tega, da začnem razmišljati, kako bi se dalo kaj boljše opraviti. Z inovatorstvom sem začel lani, v prvih mesecih letos pa sem prijavil dve inovaciji, in sicer Zobna čeljust za prijemanje vrtnega drogovja in Ključ za odvijanje in privijanje prirobnice. Potem pa sem prijavil še Sklepni nastavek za rogel stojko, Držalo zasuna, Univerzalno objemko in Cevni pas. Slednji sta združeni v eno inovacijo, tako da imam sedaj prijavljenih pet inovacij. Poleg tega sem prijavil še poslovno zamisel, da bi naše podjetje izdelovalo spominke iz lesa in premoga, ki bi jih prodajali v Muzeju premogovništva Slovenije.«

JAMA »Jama je rudarjem delovni

prostor. To dejstvo moramo jemati resno, saj v jami ni tako kot na površini. Delo v jami zahteva svoja varnostna pravila. Leta 1987 sem končal rudarsko poklicno šolo in začel sem s pripravništvom na čelu, potem sem odšel na služenje vojaščine. Ko sem se leta 1989 vrnil, pa sem dobil delo pri vrtalcih in tam sem še sedaj. Drugega dela si ne želim, kajti v jami se res dobro počutim. Sodelavce imam dobre, prave tovariše, delo je raznoliko, vedno je kaj novega, tudi težave se pojavijo. Vse to mi odgovarja.«

KLAVDIJA »To je moja žena. Doma je bila s Plešivca. Skupaj sva bila kar deset let, preden sva se leta 1999 poročila in potem dobila dva sinova, Žiga in Matevža. Klavdija je po poklicu gospodinjska tehničarka, žal pa službe ne dobi nikjer, čeprav napiše veliko prošenj in upa, da se bo nekje vendarle našlo delo zanjo. Po drugi strani pa jemljeva njeno brezposelnost tudi kot prednost, saj lahko starejšega sina pospremi v vrtec, mlajšega pa zaenkrat čuva doma. Res pa je tudi, da bi vse to lahko opravila tudi moja starša.«

LES »Zame ima les dušo, vsak les ima tudi svoj vonj in še veliko različnih lastnosti. Zanimanje za risanje in vžiganje na les mi je vzbudil oče. Bil je rudar in on je pri naši hiši začel s tovrstnim obdelovanjem lesa. Ko pa je moral na les kaj pripisati, sem ga vedno popravljaj in mu sčasoma začel tudi pomagati. Tako sem vzljudil vžiganje na les, prvi izdelek sem naredil leta 1990, od takrat pa sem jih izdelal že veliko. Kadar le imam čas, tudi zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, se umaknem v svoj prostor za delo z lesom in kaj naredim.«

MATEVŽ in **ŽIGA** »Matevž je mlajši sin, ki je star dve leti, razigran, lepo ga je poslušati, ko že marsikaj sprašuje, se pogovarja. Prvi sin pa je Žiga, sedaj ima pet let, hodi v vrtec, ki ga imamo kar v Gaberkah. Oba sinova sta super, kot vsakemu pravemu staršu sta tudi meni dala nov smisel življenja. V družino in hišo sta vnesla veselje, radost, neugnanost. Zaenkrat smo štirje, če pa se bo kdaj naša družina povečala še za kakšnega člana, bom tudi vesel. Tudi za Slovence bo prav, če nas bo več.«

NEZGODA »Žiga je bil rojen 18. aprila leta 2000, jaz pa sem imel točno teden pred njegovim rojstvom nezgodo pri delu v jami. Tako sem imel kar preveč svojih problemov, da bi se lahko brezskrbno veselil rojstva svojega prvega sina. Pri vrtanju mi je namreč drog stisnil prst na levi roki, poškodoval mi je tetive, da sem bil dvakrat operiran, a mi prsta niso mogli popraviti, ostal je nepregiben, ne občutim ga in ne morem ga uporabljati. Zaradi te poškodbe bi pravzaprav lahko dobil lažje delo zunaj jame, a tega nočem. Sem prvopisan, vodja skupine, svoje delo zmorem opravljati z manjšimi obremenitvami leve roke.«

OTROŠTVO »Moje otroštvo je bilo lepo, brat Vojko je tri leta starejši od mene, v Gaberkah pa je bilo takrat tudi dovolj otrok, da smo si bili za družbo. Veliko smo se igrali, lovili, skrivali. Sicer pa

sva bila z bratom pridna, poslušna, saj sva bila takšne vzgoje tudi deležna. Tudi pri delu sva staršem rada pomagala, kot majhna in tudi pozneje, ko sva že hodila v višje razrede šole. Veliko sva se tudi naučila, si pridobila izkušnje in delovne navade.« **PREMOGOVNIK** »Oče je delal kot rudar v jami, meni pa se je Premogovnik tudi zdel zaupanja vredno podjetje, zato sem se po osnovni šoli odločil, da grem po očetovih stopinjah. Ko sem šolanje v rudarski šoli uspešno končal in opravil še pripravništvo, je sledila vojaščina, potem pa redno delo. Spoznal sem delovne razmere, nevarnosti pri delu, predpisane varnostne zahteve, pridobil sem rutino, postal sem samostojen pri delu. Premogovnik je velika firma, ima več različnih dejavnosti, veliko ljudem daje zaslužek in vsakdanji kruh, je urejena firma, delavci imamo možnost, da povemo svoje mnenje, težave. Prav zaradi takšnega sodelovanja ima človek več motivacije za delo in tudi za izboljšanje svojega dela, za inovatorstvo.« **RISANJE** »Že kot otrok sem rad risal in zelo ponosen sem bil, ko me je tovarišica v tretjem razredu pohvalila, kako lepo sem narisal viteza na konju. Tiste slike ne bom nikoli pozabil, spodbude tovarišice pa tudi ne. Potem sem risal vedno več in se izpopolnjeval, risanje me tako spremlja že celo življenje.« **SMEH** »Smeh je pol zdravja, zato je dobro, če se smejimo. Rad se nasmejim kakšni šali, šaljivemu pogovoru. Verjamem, da je cel dan lepši in boljši, če ga začneš s smehom. Ljudje pa se premalo smejimo, premalo smo dobre volje, preveč si delamo skrbi.« **ŠKODA** »Škoda je bila prvi avto, ki smo ga imeli v naši družini. Kupil ga je oče, ko sem bil na začetku osnovne šole, veseli smo ga bili vsi. Sicer pa ob besedi škoda pomislim na vse tiste stvari, ki jih ljudje mečemo stran, čeprav bi še lahko kaj pomenile, služile za ohranitev spomina. Včasih nam je kaj napoti,

nam dela navlako, pa vse prehitro to vržemo v smeti, namesto da bi shranili, mogoče kot spomin za prihodnje rodove.« **TELEVIZIJA** »Zvečer pogledam kakšen film, kviz, skupaj s sinovoma pa kakšno humoristično nadaljevanko. Včasih sinova kar vsak večer sprašujeta, kdaj bo spet Naša mala klinika. Res pa je za televizijo malo več časa v jesenskih in zimskih večerih, sicer je dovolj drugega dela.« **USPEH** »Lepo je, če človeku uspe narediti, kar si zastavi. Največji uspeh zame pa je, da imam delo, družino, da sem zdrav in da so zdravi vsi moji. Uspeh je tudi to, da se znam veseliti tega, kar imam.« **VINO** »Zagovarjam, da je dobro spiti kakšen kozarec vina ob praznovanju, posebnih priložnostih, vsakodnevnega pitja alkohola pa ne odobravam. Nekaj vina pridelamo sami, belega in rdečega, s tem se bolj ukvarja oče, ki je pred leti tudi nasačil trto. Tako sedaj skupaj z mammo skrbita za vinski pridelek, ob pečenem kostanju smo tudi letošnjega že pred martinovanjem poskusili in kaže, da bo dober.« **ZAMISLI** »Zamisli se mi porajajo tako pri delu v jami kot doma. Zamisli je ogromno, niso pa vse uresničljive. Všeč mi je, če nekaj nanovo ustvarim, izboljšam, naredim kakšen nov izdelek. Spodbudo in smisel vsega ustvarjanja pa vidim v družini. Lepo je, če mi družina stoji ob strani, včasih pa me morajo domači tudi malo pogrešati, da imam priložnost za svoje zamisli, in je potem spet lepše, ko smo skupaj in imamo čas drug za drugega.« **ŽELJE** »Prvo je zdravje. Želim si, da bi bili vsi moji domači zdravi. Drugo je delo, za katerega želim, da bi potekalo varno in uspešno, tako v službi kot doma. Tretja je cesta. Želim si več previdnosti vseh voznikov, čim manj nesreč. Potem je ustvarjalnost. Želim jo sebi in vsem pa tudi uspeh pri tem, saj ob uspešnosti dobiš še več volje za delo in ustvarjanje. Tako je krog sklenjen.«

Dragica Marinšek

Le kaj bo danes za malico?

To vprašanje začne po hodnikih podjetij odmevati že nekaj ur pred predvidenim odmorom. Prehranjevanje na delovnem mestu se zdi nekaterim banalna in obrobna tema, o kateri ni vredno razpravljati, pa vendar je prav malica oziroma kosilo v službi pomemben del delavčevega vsakdanjika.

Za mnoge je namreč to glavni obrok, ki ga imajo v dnevu, prav zato tople in kakovostne hrane ne bi smeli zamenjati sendvič iz avtomata na vogalu. Včasih se zazdi, da se delodajalci in sindikati osredotočajo predvsem na zagotavljanje varnosti pri delu, dovolj visoko plačo in redno ter stabilno službo. Pa to ne bi smelo biti vse, saj je do stop do zdrave hrane na delovnem mestu enako pomemben kot, na primer, obvarovanje delavcev pred nevarnimi kemikalijami in hrupom.

Še več – prehrana delavcev neposredno vpliva na njihovo produktivnost, je v svoji raziskavi ugotovila Mednarodna organizacija dela. Dviguje pa tudi delavčevo moralo, je osnova za preprečevanje nesreč pri delu in prežgodnje smrti ter znižuje stroške zdravstvenega varstva. To pa je seveda v prid vsakemu delodajalcu.

Ustrezna prehrana med delom je delavčeva pravica

»Hranila in s tem energijo potrebujemo prav takrat, ko delamo, zato bi morali v tem času pojesti večino dnevnih obrokov, pri čemer je treba upoštevati, da morajo energijsko ustrezati delu,« opozarja **Jožica Maučec Zakotnik**, dr. med., direktorica Cindi Slovenije. »Vendar vsaj za zdaj ne slovenska zakonodaja ne ozaveščenost delodajalcev in zaposlenih še nista na taki ravni, da bi bilo mogoče pričakovati hitre premike in že kmalu uveljaviti kakovostno prehrano kot dejansko pravico zaposlenih, ki sodi v sklop varstva in zdravja pri delu.« V Sloveniji smo šele marca letos dobili resolucijo nacionalnega programa prehranske politike za obdobje med letoma 2005 in 2010, ki sistematično ureja celotno prehranjevalno verigo od njive do krožnika oziroma

od preskrbe z živili do urejanja varne, uravnotežene in polnovredne prehrane v šolah, vrtcih, na delovnih mestih, v gostinskih obratih pa tudi sistemiziranja s področja prehrane in zdravega življenjskega sloga. Kot je povedala Maučec Zakotnikova, je treba ozaveščati hkrati delodajalce in delavce na področju zdrave prehrane in aktivnega življenjskega sloga. »Delodajalci se morajo zavedati, da je kakovostna prehrana naložba, saj prispeva k boljšemu in bolj učinkovitemu delu. Zaposleni, ki se dobro počutijo, tudi lažje in učinkoviteje delajo.«

Obenem je treba zagotoviti ponudbo zdravih obrokov – torej spodbuditi gostinske obrate oziroma kuhinje v podjetjih, da bodo upoštevali smernice in standarde na tem področju. Pri tem je nujno sodelovanje države, ki mora skupaj s stroko definirati standarde za fizično različno zahtevna delovna mesta ter spodbuditi gostince k takšni ponudbi, denimo z uvedbo posebnega znaka kakovosti in podelitve ustreznega certifikata, ki bi potrjeval, da pripravljajo zdrave obroke. Maučec Zakotnikova predvideva, da bo ministrstvo za zdravje kmalu naročilo pripravo standardov za zdravo prehrano za različne kategorije delavcev podobno kot pri vrtcih in šolah. Opisane akcije, ki temeljijo predvsem na ozaveščanju o zdravi prehrani delodajalcev in delavcev ter obenem spodbujanju in zagotavljanju zdrave ponudbe na delovnem mestu, bodo predvidoma potekale sočasno s projektom Čili na delo, ki so ga na ministrstvu za zdravje pred dvema letoma začeli umeščati v dokumente za črpanje evropskih strukturnih skladov.

Projekt bodo preverili prihodnje leto v pomurski regiji, Cindi

Slovenija pa si bo prizadeval, da ga bo vlada umestila v strateške dokumente za črpanje sredstev strukturnih skladov v finančnem obdobju 2007 do 2013. »Prepričana sem, da so ukrepi na področju zdrave prehrane zaposlenih v Sloveniji nujni, saj bodo gospodarstvu in zdravstveni blagajni omogočili znižanje stroškov in povečanje produktivnosti. Znano je namreč, da imamo velike težave zaradi pogoste bolniške odsotnosti,« je ponazorila.

Prazen žakelj ne stoji pokonci!

Posledice nezdrave hrane so dobro poznane: debelost, holesterol, bolezni srca in ožilja, rakava obolenja, možganske in srčne kapi, osteoporoza, sladkorna bolezen, slabo počutje... Pogosto se izgovarjamo na pomanjkanje časa in volje, »nepraktičnost« zdrave hrane in na njen slabi okus. A zdravo lahko jemo tudi v službi.

Kakšna je torej zdrava in uravnotežena hrana, ki naj bi jo zaposleni zaužili med delom? »Najprej: vsak delavec bi moral pred odhodom v službo zajtrkovati, ne glede na to, kdaj mora od doma,« trdi Jožica Maučec Zakotnik. Ni treba, da je to zelo energijski obrok, kot kruh, mas-

lo in marmelada, marveč je dovolj posneti mlečni izdelek z žiti, skuta, sadje, kruh in pusti sir ali pusti mesni izdelki s še kakšnim paradižnikom ali papriko. Naslednji obrok je malica, ki naj bi bila lahka – odvisno od dela, ki ga zaposleni opravlja – morda zgolj sadež, žemlja ali jogurt ... Glavni obrok ne sme biti pozno popoldne, kot je sicer v navadi, ampak je najbolje, če ga lahko delavec umesti v delovni čas.

»Hraniti se moramo takrat, ko delamo. Večina ljudi dela nasporno in poje v službi le malico, pozno popoldne ali zvečer pa glavni obrok, ki predstavlja včasih tudi do 80 odstotkov dnevnih energijskih potreb človeka. Zvečer jih potrebuje morda le še 20 odstotkov.« Glavni obrok mora biti pravilno sestavljen in energijsko uravnotežen, kar pomeni, da morajo delavci pojesti toliko, kolikor porabijo. Njihov krožnik naj bi tako vseboval dve petini ogljikovih hidratov, ravno toliko zelenjave (surove in kuhane), preostalo pa naj bi zasedlo meso oziroma njegovi nadomestki.

»Pri nas je ravno obratno: velik zrezek čez pol krožnika, preostalo krompir, zelenjave le malo ali nič.

To je še zmeraj prepogosta praksa v mnogih menzah, gostiščih in doma. Obenem je treba hrano pravilo pripraviti, saj velik delež predvsem moških še vedno uživa veliko ocvrte hrane ter dodanih maščob in soli.« Pri tem se pojavlja vprašanje, kdaj najti čas za dva odmora – če upoštevamo, da morajo številni zaposleni delati tudi pozno popoldne. »Delavci bi res morali imeti možnost dveh odmorov, vendar tudi en sam zadostuje, če denimo malico, ki jo prinesejo s sabo od doma, pojedjo med delom dopoldne, nekoliko več časa pa si vzamejo za glavni obrok, ki je lahko okrog enajste ure dopoldne.« Enako uravnoteženo strukturo malice morajo imeti tudi delavci, ki opravljajo fizično najbolj zahtevna dela, le da potrebujejo sorazmerno večje količine hrane.

Delavci z lažjimi ali/in sedečimi deli porabijo po podatkih Maučec Zakotnikove od 1800 do 2200 kcal na dan, tisti, ki opravljajo težka fizična dela, pa od 3000

ma aktiven življenjski slog poleg zdrave prehrane ključni element kakovosti življenja in ohranjanja ter krepitve zdravja.«

do 3500. Priporočila navajajo, da mora hrana, ki jo pojedjo čez dan, vsebovati do 30 odstotkov energijske vrednosti iz maščob, od 50 do 60 odstotkov iz ogljikovih hidratov ter od 15 do 20 odstotkov iz beljakovin. Delavci, ki nimajo povečane telesne teže in uživajo dovolj sadja, zelenjave, stročnic in črnega kruha ter opravljajo težka fizična dela, lahko zaužijejo do 35 odstotkov energije iz maščob.

Pomembno pa je, da so te maščobe kakovostne in da so maščobne kisline v optimalnem ravnotežju; sogovornica priporoča uporabo rastlinskih olj, ki so bogata z nenasičenimi maščobnimi kislinami (koruzno, sojino, sončnično, oljčno). Kot je nadaljevala, so predvsem ljudje, ki imajo fizično težko delo, zdravstveno najbolj ogroženi, a ne le zaradi zahtevnega dela in neustrezne prehrane, marveč tudi zato, ker imajo pogosto več drugih tveganj vedenj (med njimi so kajenje, pitje alkohola in telesna nedejavnost v prostem času...), hkrati pa so kot socialno šibka populacija bolj ogroženi zaradi kroničnih bolezni.

»Poudariti je treba, da je zadostna telesna dejavnost oziro-

Kako torej zagotoviti zdravo prehrano med delom?

Pri velikih podjetjih je smiselno, da uredijo jedilnico ali si najamejo podjetja, ki pripravljajo zdravo hrano, pri manjših pa je treba najti čim bolj racionalno rešitev in zagotoviti malico v bližnji okolici.

»Menim, da bi bil razvoj podjetij catering dobra rešitev, ki bi ustrezala velikim in malim podjetjem, vendar je treba najprej poskrbeti za promocijo zdrave hrane ter spodbuditi zanimanje zanjo,« je poudarila Jožica Maučec Zakotnik.

Vir: DELO, Delova borza dela, september 2005

Prehrana med delom

- vpliva na produktivnost,
- dviguje delavčevo moralo,
- je osnova za preprečevanje nesreč pri delu in pre zgodnje smrti,
- znižuje stroške zdravstvenega varstva

Če bi srce spregovorilo

Dovolite, da se predstavim. Sem vaše srce. Čas je, da me končno nekoliko bolje spoznate. Od samega spočetja dalje sem del vas. Bivam v vašem telesu, natančneje v levem delu vašega prsnega koša. Veliko sem približno tako kot vaša pest.

Ljudje mi pripisujejo nemogoče stvari – ljubezen, krepost, srčnost, celo pogum. Pa sem le najpomembnejša mišica vašega telesa. V notranjosti imam štiri votline, štiri zaklopke, nekaj živčnih niti in žile. Neumorno črpam in potiskam kri po žilah. 60 utripov vsako minuto. 6 litrov krvi vsako minuto. V življenju, dolgem 80 let tako prečrpam kar 24-8.832.000 litrov krvi.

Ostale mišice vam omogočajo telesno aktivnost, vendar je brez mene ne bi mogli izvajati. Tudi misliti ne bi mogli, saj možgani za svojo aktivnost prav tako potrebujejo kisik in hrano.

Sem vam ob napornem delu doslej kdaj potožilo, vas kdaj karkoli prosilo? Ne. A bom to storilo v naslednjih minutah. Da mi odleže. Morda se boste potem za trenutek ustavili, zamislili, spoznali mojo pomembnost in me končno pričeli spoštovati.

Ljudje si življenje že dolgo lajšate s številnimi aparati. Vsak nakup načrtujete, zanj varčujete, izbirate, izberete in končno kupite. Aparate nato skrbno pazite in redno vzdržujete. Po nekaj letih jih kljub temu zavrzete, saj so iztrošeni in neuporabni.

Zame ni bilo treba odšteti novcev. Vrsto let ne potrebujem nobenih servisov, tesnil ali filtrov. Mi zato ne namenjate nič pozornosti? Pa bi mi morali. Že ob majhnih pozornostih in spremembah vaših življenjskih navad bi utripalo mirneje in močneje, predvsem pa dalj časa. Moje težave so vedno, žal, tudi vaše. Če ne takoj, pa čez leto ali dve.

Kri je moja hrana

Kot ostale mišice za delo in življenje tudi samo potrebujem kri. Prehranjujem se prek dveh koronarnih arterij. Le zdrave arterije zagotavljajo dober pretok. Kadar so žile zamašene in pretok ovi-

ran, se lahko zgodi eden od treh dogodkov, ki jih močno sovražim. Z **angino pektoris** poimenujete bolečino v levem prsišču ali točneje za prsnico. Ima tiščoč in pekoč značaj, pogosto pa se širi navzgor v predel brade, levega ramena in v levo roko. Včasih se širi celo navzdol v predel trebuha, izjemoma v desno ramo. Pojavi se ob naporu, lahko pa tudi ob psihičnem stresu ali kontaktu s hladnim zrakom. Srčni bolniki si ob napadu pomagajo z nitroglicerinom, ki razširi žile in razbremeni srce. Sicer pa morajo skrbeti, da srce ne utripa prehitro in da je krvni tlak dovolj nizek.

Kadar je pomanjkanje kisika v srčni mišici predolgo, lahko doživite **srčni infarkt**. Del srčne mišice odmre. Če je okvara prevelika, črpalka obnemore in lahko celo umrete. Zato ob dolgotrajni bolečini uporabite nitroglicerine, zaužijte Aspirin in pokličite zdravnika.

Kadar del vaših možganov ne dobi dovolj krvi, se lahko razvije **možganska kap**. Stopnja okvare je odvisna od dolžine trajanja pomanjkanja kisika in velikosti prizadete žile. Odvisno od mesta prizadetosti se pojavijo gibalne ali duševne motnje, lahko pa tudi oboje. Težave se kažejo v mravljinčenju posameznega predela telesa, z nezmožnostjo gibanja, govora ali zaznavanja okolice in sebe. Če je pretok moten le začasno, simptomi in težave postopno izzvenijo.

Maščob ne maram! In cigaret tudi ne!

Obstaja kar nekaj stvari, ki zame niso dobre, saj povzročajo **zgodnjo aterosklerozo, poapnenje žil in prehiter pojav komplikacij**. Angina pektoris, srčni infarkt in možganska kap so posledica slabega pretoka krvi. Vzrok je v maščobah, ki se nalagajo na žil-

no steno in jo vse bolj ožijo.

Zato se maščob bojim in jih sovražim. V krvi krožijo kot holesterol in trigliceridi. Vrednost holesterola naj ne preseže 5 mmol/l, še bolje pa je, če je vrednost pod 4,5 mmol/l. Med holesteroli je najbolj nevaren LDL holesterol, ki nikakor ne sme biti višji od 3 mmol/l.

Pri sladkornih bolnikih in vseh, ki bi imeli radi čim manj žilnih oblog, pa naj bo vrednost pod 2,5 mmol/l. Izredno rad se namreč lepi na žilno steno in je tako odgovoren za razvoj ateroskleroze. V telo ga vnašate z neustrezno prehrano, kar dve tretjini pa se ga tvori v vašem telesu. Ob moteni presnovi morate zato poleg ustrezne diete z vašim zdravnikom izbrati tudi ustrezno zdravilo za nižanje holesterola.

Kar stresa me, ko pogledam, kaj stoji na krožniku pred vami. Koliko maščobe, sladkorja in soli. Se še spomnite, kaj je bilo zapisano o zdravi prehrani? Število obrokov pa struktura in ustrezno razmerje, kjer naj bo maščob manj kot 30 odstotkov, še bolje manj kot 20 odstotkov. Dnevni vnos holesterola naj ne preseže 300 mg.

Ste na lekcijo o maščobnih kislinah že čisto pozabili? Med zaužitimi naj bo nenasičenih več kot 2/3. In mediteranska dieta? Saj se še spomnite! Izbrali boste oljčno olje in uživali dovolj zelenjave. Po kosilu si boste privoščili kozarec rdečega vina, veliko testenin, vsaj dvakrat tedensko pa ribo in le malo mesa. Med ogljikovimi hidrati boste izbirali sestavljene, ki imajo nizek glikemičen indeks.

Kadar sežete v žep in si prižgete cigareto, sem posebej žalostno. Nikotin me namreč močno nadraži. Stisne mi žile, pospeši hitrost utripanja in zviša krvni tlak. Delo postane naenkrat tež-

ko, koristi nobene, posledice pa velike in neugodne.

Bojim se trenutka, ko vaš zdravnik ugotovi, da imate sladkorno bolezen. Ne maram sladkorja in sladkarij. Nikoli jih nisem maralo. Strah me je drobno žilne bolezni, ko hrana in kisik ne moreta do mišic in celic na koncu poti. Kot da bi v prometu naenkrat odrezali vse lokalne ceste in bi se lahko vozili samo po avtocesti in hitrih cestah. In kako bi potem prišli do svojih domov? Zato kontrolirajte krvni sladkor, ki na tešče naj ne preseže 6,1 mmol/l. V primeru višjih vrednosti se napotite do vašega zdravnika. Skupaj bosta našla rešitev v ustreznih prehrani in morebitnih zdravilih. Brez spremembe že utečenih življenjskih navad pa ne bo šlo.

Peljite me na izlet s kolesom!

Razveselite me in si podarite tehtnico. Da boste lahko potem vsak dan stopili nanjo in se veselili, ko bo pokazala kakšno »deko« manj. Ja, telesna teža! Indeks telesne mase ali obseg pasu še bolje odražata neustrezno razmerje med težo in zdravjem. Ko bi vedeli, kako pomembno je biti vitek. Kako pomembno je, da je vaš indeks telesne mase pod 25. Obseg pasu pri moškem naj ne preseže 102 in pri ženski ne 88 cm. Ne samo zaradi ogledala in škodoželjnih pogledov sosedov, ampak predvsem zaradi zdravja. Veliko lažje boste opravili številna opravila. Okretnější boste in hitrejši. Razbremenili boste hrbtenico in sklepe, razbremenili tudi mene. Ob dinamičnem opravljanju številnih opravil bo tudi vaš krvni tlak bolj stabilen in nižji.

Hvaležen vam bom, če me boste kdaj peljali na izlet s kolesom. Se morda hitro sprehodili po bližnji okolici ali stekli okoli jezera. Kako mi to prija! Da me nežno poženetete, brez pretiravanja, tako da pridobim na moči in vztrajnosti. Vsak dan bi to počel, prav vsak dan. Tako od 30 do 50 minut.

Vadba naj bo redna, postopna, raznolika, pametna, predvsem pa varna.

Poskrbite, da boste polovico časa uporabili za vaje vzdržljivosti, drugo polovico pa namenili vaji za moč ter vajam za gibljivost in elastičnost. Vedno bodite pozorni na varne meje vašega srčnega utripa. Da me ne pregrežete in ne uničite »obročkov« ali »ventilov«. Meje lahko izračunate, še bolje pa je, če vam zdravnik opravi obremenitveno testiranje in jih določi po opravljenem testu. Za varno rekreacijo bo poskrbel Polarček-pulzna ura, uradno imenovan monitor srčnega utripa. Tako bo vsaka telesna aktivnost varna in boste ob njej lahko le uživali. Življenje bo lepo, pestro in brez nepotrebnih zapletov.

Izogibajte se prevelikih količin alkohola, prave kave ali drog. Slabo delujejo name, pa tudi drugi organi se tiho pritožujejo. Izogibajte se stresnih situacij. Povsem pobegniti jim ne morete, saj so sestavni del vašega življenja in vaš stalni sopotnik. Žal je stres pomemben dejavnik tveganja za bolezni srca in žilja. Torej tudi mene močno ogroža.

Po definiciji je to normalna fiziološka napetost, s katero vaš organizem odgovarja na vsako psihično ali fizično obremenitev. V telesu vedno sproži celostni odziv in neugodno deluje na vse organe in sisteme. Vedno znova zahteva prilagoditev vaših telesnih in mentalnih zmogljivosti. Odziv na krajše in obvladljive strese je človeku omogočal nenehno učenje, napredovanje in prilagajanje

na spremembe v okolju. Povsem enaki mehanizmi, ki vam v borbi z nevarnostjo omogočijo preživetje, pri kronični izpostavljenosti neobvladljivemu stresu vodijo v bolezni.

Sposobnost prilagajanja stresu je mera vitalnosti vsakega človeka. Bodite vitalni in premagajte stres. Nikar sami ne rinite v neugodne situacije. Tolikim stvarjem se da še pravi čas umakniti ali jih narediti manj neugodne. Če pa ste že v neugodni situaciji, počakajte, premislite in izberite pot, ki je za vas najugodnejša. Potrudite se in vedno uskladite vašo pričakovanja, želje in zmoglosti. Tako se boste izognili nepotrebnim težavam in se vedno znova lahko veselili majhnih zmag, ki vas bodo zadovoljevale, polnile in dvigovale vašo samozavest.

Naj bo za danes dovolj. Upam, da se sedaj bolje poznamo. Hvala za vašo potrpežljivost. Veselilo me bo spoznanje, da ste prebrali in sprejeli sporočilo in bo tako morda jutrišnji dan drugačen. Za vas lepši, zame manj naporen. Želim, da skupaj preživiva še mnogo zanimivih in lepih let, brez bolezni in zapletov.

prim. Janez Poles,
dr. med.-internist

Zahvala

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

Franca Golobinka

se iskreno zahvaljujeva kolektivu Premogovnika Velenje, rudarjem v častni straži in godbenikom za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoča žena Mojca in sin Andrej

Počitnice malo drugače

Zapuščamo slapove Epupe in zanimive Himbe in se usmerimo proti narodnemu parku Etosha. Na poti naletimo na žalosten prizor, ostanke nesrečnih turistov in džipa, ki se je prevrnil in zgorel. Človeka ob takem prizoru dobro zmrazi, ko pa pomisliš, da je do najbližje bolnišnice vsaj 500 km divje ceste in da ni telefonskega signala, je čas za resen razmislek.

Zato nasvet potencialnim popotnikom - nikoli ne potujte sami po takšni divjini, ki je sicer občudovanja vredna, vendar lahko tudi pogubna.

Po celodnevni vožnji prispemo do vhoda v naravni živalski vrt Etosha, ki se razprostira na površini velikosti Slovenije. In fotosafari se prične. Kar ne moremo verjeti, da so vse te živali, ki smo jih do sedaj občudovali iz varnega naslanjača pred televizijo, zdaj tukaj pred nami.

Črede slonov, žiraf, antilop vseh vrst, levi in levinje, zebre, gepardi, gnuji in še in še živali se mirno pomikajo skozi pokrajino; seveda ne ravno skupaj - saj vemo, zakaj. Seveda vse tiho opazujemo iz avtomobila, ker je prosto sprehajanje zaradi varnosti prepovedano. Od vseh nam najbolj poznanih živali samo nosorog ni bil pripravljen stopiti pred naše objekte (verjetno je bil službeno zadržan).

Dva dni zasledujemo zgoraj našete prebivalce, pritiskamo na fotoaparate in snemamo, potem pa se odpravimo v deželo Bušmanov - do Kalaharija, zadnjega dela naše poti.

Bušmanlandija

Tsumkve je glavno »mesto« Bušmanlandije. Za naša merila bi bil bolj primeren izraz vas s trgovino, z ambulanto, informacijsko pisarno, s trgovino s spominki, z nekaj hišicami in veliko malih

Bušmanski otroci; dober je občutek, ko vidiš, kako malo rabijo ljudi, da so srečni in veseli.

bušmanov na makadamski cesti, ki ti želijo prodati vse mogoče.

Vzpostavimo nekakšno komunikacijo (malo rok, nekaj besed, smeha) in se z lokalnim vodičem odpravimo proti 30 km oddaljeni vasi. Sami bi jih zelo težko našli sredi njihovega grmovja.

Beseda Bušman pomeni grmičar, ker pripadniki tega ljudstva živijo sredi grmičevja, in ima slabšalni pomen. V resnici ali lepše se imenujejo San ljudstvo. Po pomembnosti med drugimi ljudstvi v Namibiji spadajo na rep - niso ravno cenjeni, čeprav so topli in zelo prijazni.

Vas Tsumkve je bila do pred dve-

ma letoma dom svetovno znanega Bušmana, igralca iz filma »Bogovi so padli na glavo«. Žal je preminil.

Ta vas pa dobro pozna tudi Slovenec, in sicer zaradi našega popotnika Zvoneta Šeruge. Ko pride, in pride vsako leto, skupaj priredijo veselico. Zelo radi plešejo na Avsenikovo Golico in ko jim mi zavrtimo nekaj glasbe, pričnejo kar poplesavati.

Dober je občutek, ko vidiš, kako malo rabijo ljudi, da so srečni in veseli. Z njimi preživimo večer ob pivu in smehu. Noč prespimo sredi vasi ob straži njihovih psov in dveh vaščanov.

Sestavni del prebivalcev tega grmičastega sveta so tudi ogromna drevesa baobab. Tisoč in več let stari orjaki nudijo prebivalcem sadeže, skorjo uporabijo za vrvi, suhe veje za ogenj pa še veliko sence jim nudi. Notranjost nekaterih dreves je tako velika, da bi lahko postavil manjši šotor.

Še zadnje »fičnike« zapravimo v »nobel« trgovini s spominki, prespimo po 21 dneh v čisto ta pravih posteljah in se veselimo jutra.

Za nami je nekaj čez 6.000 km in veseli smo, da gremo zopet domov v našo prelepo Slovenijo.

Žal, ali na srečo nekaterih, sem nekaj stvari izpustil. Na takšni poti človek vidi in doživi res veliko stvari. Zdaj razumem Zvone- ta Šerugo, ki se vedno rad vrača v Namibijo, in Benko Pulko, Slovenko, ki je sama z motorjem prepotovala svet.

Na nekem predavanju so ji postavili vprašanje, kaj se ji je najbolj vtisnilo v spomin. Odgovorila je Namibija in Aljaska. Bo že res. Srečno vsem, ki ste zdržali do konca.

Boris Potrč

Nordkapp in polnočno sonce

**Leta 1663 je ne-
ki italijanski
župnik kot pr-
vi turist obis-
kal Nordkapp.
To leto šteje tu-
di za prvi turi-
stični obisk tega
kraja. Cesta do
Nordkappa je bi-
la zgrajena v 50.
letih prejšnjega
stoletja, prej je
bil dostopen sa-
mo z ladjo. Na
kopno se je bi-
lo moč povzpe-
ti po stopnicah,
vklesanih v pre-
padno pečino
nad Arktičnim
oceanom.**

Torej dan D je bil tu, 8. avgust. Osvojili smo najsevernejšo točko Evrope. Sonce je zašlo ob 23.35. Pogled je bil veličasten, še toliko bolj, ker smo bili redki obiskovalci, ki jim je bilo dano gledati sončni zahod ob tej uri. Sonce zopet vzide čez 1 uro. Imeli smo še eno srečo, namreč po pripovedovanju turističnih vodnikov je vreme navadno oblačno in za nameček še deževno. Tudi nas je poskropila prha dežja, pa je bila bolj prehodnega značaja. Premagali smo 4.210 km do Nordkappa. Za potrditev tega podviga smo od organizatorja prejeli vsak svoj certifikat. S tem je bila opravljena polovica naše poti po Skandinaviji.

Finska – dežela tisočerih jezer

Nato nas je pot vodila na jug norveškega dela Laponske v Karasjok, kulturni center Laponcev in naprej na Finsko. Prebivalci se imenujejo Samiji oziroma Suomiji. V Karasjoku so leta 1971 ustanovili tudi prvi laponski parlament. Laponščina je ugrofinskega izvora, medtem ko so ostali skandinavski jeziki germanskega izvora. K ugrofinski skupini prištevamo še finščino.

Laponci so narodna manjšina na Finskem. Predniki prihajajo iz Urala. Glavna dejavnost je reja severnih jelenov, ki je na Švedskem in Norveškem zakonsko izključna pravica Laponcev. Da gre za rejo, so nas prepričali ponosni jeleni, ki so se trumoma sprehajali ob cesti ali prek nje, seveda v naše veselje in bolj neprijetne občutke za šoferje.

Kmalu po prečkanju norveško-finske meje smo se ustavili pri svetem jezeru Laponcev - Inari. Ob tej neizmerni površini in spokojni tihotnosti bi lepo zazvenela laponska narodna glasba jojk, ki ima pridih meditativnosti. Jezero

s 3.000 otočki meri 1.150 km². Večinoma je zamrznjeno, včasih še junija. V finskem turističnem naselju Saariselka smo prespali. Po celodnevni vožnji v deželi tisočerih jezer smo prispeli v Kuusamo, ki leži ob ruski meji. Mesto šteje 20.000 prebivalcev. Tu so številna turistična naselja in počitniške hiše finskih veljakov.

Vesel božič že avgusta!

V Rovaniemiju smo obiskali Božička. Naš obisk smo ovekovečili s skupinsko fotografijo. Skozi kamp poteka tudi severni tečajnik, ki smo ga najprej prestopili na Norveškem in sedaj znova na Finskem. Letališče v Rovaniemiju je uradno namenjeno Božičku. Sicer je to podjetje, ki skrbi za prodajo božičnih daril. Mesto se ponša z moderno arhitekturo Alvarja Alte. Nedaleč od Rovaniemija v Kirkkonummiju je bil rojen znani finski arhitekt Eero Saarinen.

Ker je Božiček že sprejemal darila in čestitke za še oddaljeni december, ko jih bo v našem imenu poslal, smo veselo polnili poštni nabiralnik bodisi z darili, bodisi z božičnimi voščili za naše najbližje.

Dostava teh v Sloveniji ne bo tako enostavna kot na Finskem. Zakaj? Poštni avtomobili v Skandinaviji imajo volan na desni strani, da poštarjem ni treba izstopati, ko oddajajo pošto. Poštni nabiralniki so namreč nameščeni samo na desni strani cest.

Umirjena, tiha finska narava

Tudi Finsko pokrivajo nepregledne površine gozdov (breza, bor, manj smreke), bogata podrast (borovnice, brusnice, gobe, rumene maline). Nekaj od te poddrasti, borovnice in brusnice, smo spotoma tudi poskušali. Jur-

čke pa smo, žal, morali samo občudovati. Zaradi nesreče v nuklearni v Černobilu leta 1987 je bilo nekaj časa prepovedano nabiranje gozdnih sadežev. Prebivalci teh gozdov so poleg losov še volkovi, lisice in medvedi.

Ciproš, ki je na Norveškem bil še v polnem cvetu, je na Finskem že odcvetal. Pa tudi angelike ali divje kumine, ki jo imenujejo skandinavska palma, ni bilo več videti. Pokrajina je delovala umirjeno, tiho, nevsiljivo. Prav tako njeni prebivalci. Finci, ki so znani športni narod, imajo močno razvite različne zimske športe. Znan je rally tisočerih jezer v Jyvaskili.

Naj omenim še smučarski Kuopio, mlajše mesto z 98.000 prebivalci. Finska je pretežno protestantska kot Norveška in Švedska. Protestantizem so v 16. stoletju iz Nemčije prenesli tudi v Skandinavijo.

Jyvaskyla je kulturno in upravno središče srednje Finske. Tukaj je bila v 50. letih prva srednja šola, prva pedagoška akademija. Tudi znani arhitekt Anvar Aalto je bil nekdanji učenec te šole.

Ustavili smo se v Lahtiju in si ogledali tamkajšnje skakalnice. Iztek je podaljšan v kar velik plavalni bazen. Kljub naši napol zimski opravi in nizkim temperaturam, so se ljudje kopali. Lahti šteje 90.000 prebivalcev. Je industrijsko mesto. Ima velik zimskošportni center in muzej smučanja. Mesto je znano po številnih kulturnih prireditvah. Leži ob jezeru.

Prestolnica Finske so Helsinki. Imenujejo jih tudi Rim severa. Mesto je na sedmih gričih, nastalo leta 1550. Šteje 500.000 prebivalcev. V razdalji ene milje ležijo številni otoki in zalivi.

Od 12. do 18. st. je bila Finska pod švedsko oblastjo. Potem pride pod Rusijo in leta 1917 po-

stane neodvisna republika. Vendar je Finska preživljala obdobje nenehnih vojn in bojov z Rusijo, kasneje s Sovjetsko zvezo, vse dokler ni leta 1995 postala članica Evropske unije. V južnem delu živi švedska manjšina (7 % Švedov), zato imajo tudi dvojezične napise.

V Helsinkih je živel in deloval znani finski skladatelj Ian Sibelius, ki so mu v parku postavili tudi zanimiv spomenik orgelskih piščali in doprsni kip. Da so severnjaki mojstri vpletanja svojih arhitekturnih zamisli v naravo ali obratno, dokazuje v skalo grajena protestantska cerkev ali skalna cerkev. Kot vse protestantske cerkve tudi ta ni pretirano razkošna.

V Helsinkih je tiste dni potekalo svetovno prvenstvo v atletiki. Center je bil za promet zaprt, zato smo si atletski stadion in vrvež na njem lahko samo predstavljali. Čez cesto so bile razpete zastavice udeležencev svetovnega prvenstva. Tudi slovenska je bila med njimi. Iz avtobusa smo videli tekmo v hitri hoji.

V Helsinkih je tudi sedež elektronske industrije Nokie. Iz prvotne proizvodnje avtomobilskih gum in škornjev se je preobrazila v svetovno znano podjetje elektronike, ki zaposluje 32.000 ljudi po vsem svetu. Kot celotna Fin-

ska prav tako Nokia veliko vlagava v izobraževanje. Finska ima 21 univerz.

Na jug, proti domu

Nezadržno se je naša pot pomikala proti jugu. Zvečer smo izpluli iz Turkuja oziroma Abuja, nekdanje prestolnice v času švedske vladavine. Tu je bil rojen svetovno znani olimpijec, tekač Pavo Nurmi ali leteči Finec. Njegov spomenik stoji pred olimpijsko vasjo v Helsinkih.

Po noči plovbe smo v sončnem, sobotnem jutru pristali v prestolnici Švedske, Stockholmu. Sprehodili smo se po starem delu mesta Gamla Stan. Ogledali smo si kraljevo palačo in menjavo straže. Obiskali smo Mestno hišo, znamenito stavbo, v katere zlati dvorani poteka vsakoletna elitna prireditev, podelitev Nobelovih nagrad za literaturo, kemijo, fiziko, medicino in ekonomijo. Nobelovo nagrado za mir podeljujejo v Oslu. Nagrade je v svoji oporoki predvidel švedski industrialec in izumitelj dinamita, Alfred Nobel. Prvo so podelili leta 1901.

Ogledali smo si znamenito bojno ladjo Wasa, ki jo je dal zgraditi leta 1628 takratni švedski kralj. Zaradi premajhnega ugreza oziroma nepravilne statike in teže to-

pov, ki jih je nosila, je že po dobrem kilometru plutja potonila. Leta 1960 so jo dvignili in postopoma restavrirali.

Kadar nam v Skandinaviji ni bilo preveč toplo, smo si v spomin priklicali samo njihove cene, ki letijo v nebo. Cena dcl vina je bila 1.500 SIT, 1 breskev je stala 150 SIT. Sladkala sem se z doslej z najdražjo lučko, ki me je stala 800 SIT. Aj, kako so bile pekoče te cene. Torej, zeblo nas ni. Tudi doma nas ne bo, saj se cena bencina lepo približuje skandinavski.

Prek ožine Oresund smo se iz Malmöja prepeljali po mostu na otok Lolland, od tam pa s trajektom v Putgarden v Nemčijo. Vračali smo se v smeri Hamburga, Hannovra in naprej prek Avstrije v Velenje. Skupaj smo prevozili 8.400 km.

»Kiitos« po finsko ali »Tack« po švedsko bi rekla hvala vsem in vsemu za lepo in nadvse zanimivo potovanje po Skandinaviji, ki me je napolnilo z energijo in mirom, ki ti ju lahko vtisne samo bolj ali manj neokrnjena narava. Prav tako gre zahvala našima Romani in Fiksiju za gostoljubje na njuni domačiji, ki sta ga nudila letošnjim udeležencem potovanja po Skandinaviji, na ponovnem srečanju.

Zinka Moškon

Tekmovanja športnega društva

Streljanje z zračno puško

10. novembra je bilo v prostorih strelske družine Mrož v Velenju prvenstvo Premogovnika v streljanju za leto 2005. Rezultati!

Moški ekipno:

1. Oskrba in urejanje transportnih naprav, 595 krogov, **2. Priprave**, 595 krogov, **3. Strokovne službe**, 584 krogov.

Od četrtega mesta naprej so se uvrstile ekipe Zračenje, HTZ, Elektrostrojna dejavnost, Proizvodnja, Transport, Klasirnica in Praktično izobraževanje.

Pri **moških posamezno** je zmagal **Mirko Junačko** iz Oskrbe in urejanja transportnih naprav s 179 krogov, drugi najboljši strelec je bil **Franci Vovk** iz Strokovnih služb, ki je dosegel 170 krogov, tretji pa **Damjan Blažič** iz Priprav s 168 krogov.

Ženske ekipno:

1. Strokovne službe, 499 krogov, **2. HTZ**, 394 krogov.

Pri **ženskah posamezno** je s 174 krogov zmagala **Darja Kelher** iz HTZ, drugo mesto je osvojila **Marina Sušec**, tudi iz HTZ, ki je dosegla 159 krogov, in tretje s 139 krogov **Sonja Postrpinjek** iz Strokovnih služb.

Namizni tenis

22. novembra je v Rdeči dvorani potekalo letošnje prvenstvo Premogovnika v namiznem tenisu. Rezultati:

1. Proizvodnja - Bogdan Simončič, Jusuf Salkič, Safet Muratović

2. Strokovne službe - Samo Mernik, Rado Rednjak

3. Zračenje - Ivan Zera, Hašim Murič, Mijo Dujmovič

4. ESS - Jože Kolenc, Zdravko Švenda

5. Izobraževanje - Srečko Sentočnik, Dejan Verbič, Drago Zrnič

6. HTZ - Milan Goltnik, Bogdan Pešak (na zgornji fotografiji v ospredju), **Miran Klemenčič**

7. Priprave - Đulaga Blažević, Aleksander Oder, Ante Kovačević

Odbojka

Tri ponedeljke zapored - 24. oktobra ter 7. in 14. novembra - je v telovadnici ŠCV potekal turnir v odbojki. Sodelovali je sedem ekip iz Premogovnika Velenje.

Končni vrstni red:

1. ESD, na fotografiji spodaj, **2. Strokovne službe**, **3. Proizvodnja**, **4. Klasirnica**, **5. Zračenje**, **6. Izobraževanje**, **7. Priprave**.

fotografije: Jože Grubelnik

Športno društvo vabi...

Zimski teniški turnir moških in ženskih dvojic, TRC Jezero, Bela dvorana, sobota, 17. december

Pare bo določil žreb, najboljši bodo nagrajeni.

Cena 1.500 SIT vključuje tudi malico.

Prijave osebno v pisarni društva do **petka, 16. decembra, do 12. ure**, informacije po tel: 899-6424 in int. 18-20.

Smučarski tečaji in tečaji deskanja na snegu za otroke in odrasle, Golte, božične počitnice od 26. do 30. decembra

Cena petdnevnega tečaja vključuje tečaj, tedensko vozovnico, topli obrok in prevoz:

- za otroke od 6. do 14. leta starosti 16.500 SIT

- za odrasle 21.000 SIT

Organiziran bo prevoz z avtobusom. Tečajniki se bodo odpeljali izpred Rdeče dvorane v Velenju ob 7.30 in se vračali ob 14.30.

Možnost plačila na 2 mesečna obroka. Število tečajnikov je omejeno na 50. Za otroke do 12. leta starosti je obvezna zaščitna čelada.

Vpis v tečaj bo v ponedeljek, 12. 12. od 6. ure do 14.30 na sedežu športnega društva. Dodatne informacije dobite v pisarni društva ali na tel.: 8996424 in int. 18-20.

Zaključek leta na smučeh, Golte, petek, 30. december

- Prosto smučanje,
- malica ob 12.30 na Treh plotih (topel obrok, pijača), v primeru slabega vremena v hotelu Golte,
- družabne igre na Treh plotih.

Člani ŠD lahko s predložitvijo športne izkaznice uveljavljate 30-odstotni popust pri nakupu smučarskih kart.

Prijave do **četrтка, 22. decembra.**

Cena je 500 SIT na člana.

Dodatne informacije dobite na sedežu društva, tel: 899-6424 in int. 18-20.

Veseli december

PREBOŽIČNI DUNAJ
odhodi 3., 4., 10., 11., 17. in 18.12
Cena: 4.990 SIT/osebo

BOŽIČNI GARDALAND
odhodi: 3., 10., 17., 26. in 30.12
Cena: 9.500 SIT/osebo

PREDBOŽIČNI GRAZZLEDENIM JASICAM
odhod: 16.12.
Cena: 2.500 SIT/osebo

PREDBOŽIČNA BRATISLAVA
odhod: 18.12.
Cena: 4.900 SIT/osebo

SILVESTROVANJE V BEOGRADU
30.12.-1.1.
Cena: 28.900 SIT/osebo

SILVESTROVANJE NA GOLTEH
30.12.-1.1. - 3 dni
(nastanitev s polpenzionom, vozavnica,
silvestrovanje ob živi glasbi in slavnostni večerji)
Cena: 43.000 SIT/osebo

TURISTIČNA AGENCIJA GOST
Rudarska 6, Velenje
Tel.: 03 897 32 80, 051 380 539
www.gost-turizem.com, spela.pohar@rtv.si

DELAVSKA HRANILNICA ODSLEJ TUDI V VAŠI NEPOSREDNI BLIŽINI

**MORDA ŠE NE VESTE, DA JE SINDIKAT DRUŽBE GORENJE NAŠ NAJVEČJI LASTNIK,
GORENJE d.d. PA JE ŠESTI NAJVEČJI LASTNIK DELAVSKE HRANILNICE.**

Vsem zaposlenim v Premogovniku Velenje nudi Delavska hranilnica najugodnejše pogoje na slovenskem bančnem trgu:

- Vsem, ki boste odprli osebni račun v hranilnici do konca leta 2005 in zagotovili stalne mesečne prilive na račun, eno leto ne bomo računali stroškov vodenja računa.
- Strošek vodenja sicer znaša samo 250,00 SIT za zaposlene in 100,00 SIT za upokojence.
- Imetniki osebnega računa plačujejo strošek provizije za plačila položnic samo 80,00 SIT.
- Sredstva na računu Vam obrestujemo z 1,20 % obrestno mero.
- Odobrimo Vam izredni limit do 7-kratnika povprečnega trimesečnega priliva na račun, zmanjšanega za znesek minimalne plače.
- Izredni limit lahko znaša tudi 1 milijon tolarjev.
- Obresti na redni in izredni limit niso 14,00 %, ampak samo 8,00 %.
- Osebni račun je multivaluten, omogočamo Vam plačilni promet doma in v tujino.
- Imetnikom računa po treh rednih prilivih pripišemo na račun 5.000,00 SIT.
- Imetniki računa imajo pri najemu kredita zmanjšano obrestno mero za 0,20% točke in pravico do 10-letnega gotovinskega kredita.
- Nudimo Vam prijazno in enostavno spletno banko Dh-Plus in kartično poslovanje.
- V »akciji, krediti do 36 mesecev«, Vam nudimo samo 5,00 % obrestno mero, s stroškom odobritve samo 5.000,00 SIT.
- Stanovanjske hipotekarne kredite Vam odobrimo na 30 let.
- Nudimo Vam ugodne kredite v tolarjih in evrih.
- S sklenitvijo pogodbe o rentnem varčevanju Vam zagotavljamo dodatno pokojnino in pripišemo na rentni račun 5.000,00 SIT.
- Varčujete lahko v tolarjih in v evrih.

Oglasite se v Vaši Delavski hranilnici v Velenju, Šaleška 20. Pokličete nas lahko na telefonske številke: 03 (8973007, 8973-008).

Spletna stran: www.delavska-hranilnica.si E. pošta: marjana.zemva@delavska-hranilnica.si

UPRAVA HRANILNICE

VZAJEMNA

Jaz zate, ti zame.

Zakaj odločitev za vzajemno zdravstveno zavarovalnico? Zato, ker lahko edina ponudi:

NAJUGODNEJŠO PREMIJO MED VSEMI ZAVAROVALNICAMI, to je 4.595 tolarjev na mesec (že vključen maksimalno dovoljen 3% zakonski popust)

SOLASTNIŠTVO PRI PREMOŽENJU DRUŽBE (CERTIFIKAT)

in ker:

- s sklenitvijo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja avtomatično pridobite brezplačno članstvo v sistemu Drugo mnenje,
- lahko koristite 40% popust na storitve Vzajemna Zeleni gumb, ki so novost na slovenskem trgu in so namenjene predvsem starejšim osebam,
- lahko kupite letno zavarovanje za tujino Vzajemna 5000 za samo 1 SIT,
- lahko uveljavljate 5% popust pri sklenitvi nadstandardnih zavarovanj in izbranih oblik zdravstvenih zavarovanj z medicinsko asistenco v tujini,
- lahko skupaj s turistično agencijo Kompas Holidays potujete in letujete po izjemnih cenah (praznični izlet na Dunaj, letovanje v Puli ali Moravskih toplicah),
- lahko kupujete filme iz serije Zdravo gibanje skozi življenje po ceni 2.090 SIT,

in nenazadnje, ker:

- je Vzajemna največja specializirana zavarovalnica za trženje dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj na slovenskem trgu, ki ji zaupa več kot 1,1 milijona zavarovancev,
- je po stroških poslovanja najučinkovitejša med slovenskimi zavarovalnicami, ima znanje in izkušnje ter dostopno in dobro razvejano mrežo poslovalnic po vsej Sloveniji.

Vzajemna zdravstvena zavarovalnica

PONUJAMO VAM:

GSM telefonske aparate, mobi pakete, brezvrvične telefonske aparate Siemens, Panasonic, dodatno opremo za GSM po izredno ugodnih cenah. Prav tako lahko kupite razne telefonske aparate iz Mobitelovih prodajnih akcij in opremo ter sklenete novo naročniško razmerje ali podaljšate obstoječa naročniška razmerja.

AKCIJSKA PONUDBA

MobiČuk - Sagem MyX5-2v

Cena: 21.900 SIT
(SMM KARTICA vključena)

Z vgrajenim digitalnim fotoaparatom z možnostjo približevanja boste lahko posneli fotografije, ki si jih boste ogledali na barvnem grafičnem zaslonu (65.536 barv).

MobiKalin - Alcatel OT-C552

Cena: 21.900 SIT
(SMM KARTICA vključena)

Z njim boste lahko posneli videoposnetke ali digitalne fotografije, katere si boste lahko ogledali na barvnem grafičnem zaslonu.

Digitalni brezvrvični telefon Panasonic 210

Cena: 14.040 SIT

3-vrstični zaslon, meni v 14 jezikih, telefonski imenik (200 imen in števil), zvočnik za prostoročno telefoniranje, LCD osvetlitev.

DVD +/- RW NEC 4550 (DL) OEM

Cena: 13.990 SIT

Novost na trgu.
Hitrost zapisovalnika: pisanje DVD+R 16x, DVD-R 16x, prepisovanje DVD+RW 8x, DVD-RW 6x, pisanje DVD+R9 8x, DVD-R DL 6x, DVD RAM 5x, branje DVD 16x, pisanje CD-R 48x, prepisovanje CD-RW 32x, branje CD 48x.

OSEBNI RAČUNALNIK CELERON 2,8 MHz

Cena: 94.800 SIT

MB ASRock 775V88 LGA775, Dual, DDR, SATA, LAN, SB,
Procesor Intel Celeron 336+ 2.8/533, LGA775, 256k, 64
DDRAM 256MB, 400MHz
Trdi disk 80GB IDE, 7200RPM
DVD/CDRW LG CDRW52/32/52/DVD16x
Disketna enota 3.5", 1.44MB, VGA Excalibur ATI RADEON 9250/64bit, 128MB
DDR, DVI, TV out, Ohlajenje z napajalnikom
(rok dobave: 1-2 dni)

OSEBNI RAČUNALNIK CELERON 2,8 MHz Z 200 GB DISKOM

Cena: 118.740 SIT

MB ASRock 775V88 LGA775, Dual, DDR, SATA, LAN, SB
Procesor Intel Celeron 336+ 2.8/533, LGA775, 256k, 64, Spominski modul,
TakeMS Brand DDRAM 512MB, 400MHz, Trdi disk WD 200GB SATA II, 7200,
8Mb Cache
DVD Recorder NEC-3540A, 16x/DVDRW+/-, DUAL, bel, Disketna enota 3.5",
1.44MB
VGA Excalibur ATI RADEON 9250/64bit, 128MB DDR, DVI, ohlajenje z napajalnikom
(rok dobave: 1-2 dni)

17" LCD CTX S791A, 400:1, 12ms, TCO99, zvočniki, črn

Cena: 188.380 SIT

Monitor S791A spada med visoko kakovostne izdelke z dobro ceno iz CTX-a. 17 palčni LCD zaslon ima perfektno ravnotežje med visoko kakovostjo in varčnimi sestavnimi deli ki vam dajo odlični zaslon za ceno, ki jo želite.
(rok dobave: 1-2 dni)

Brezžični ROUTER 125MB/s + KARTICA

Cena: 19.990 SIT

Komplet sestavljata Belkin router ter Belkin PCI kartica. Poleg tega da se preko ruterja lahko poveže več računalnikov hkrati vam router ponuja tudi 4 full duplex 10/100 mb vtičnice. Omogoča zagotavljanje varnosti WPA (Wi-Fi Protected Access), DHCP server, podpora za VPN pass-through.
(rok dobave: 1-2 dni)

54Mb/s brezžični usmerjevalnik

Cena: 15.074 SIT

54Mb/s brezžični G usmerjevalnik predstavlja celovito brezžično rešitev in zagotavlja delitev datotek, internetne povezave ali omrežnih virov medtem ko si boste zaščitili omrežje z varnostnimi funkcijami.

VSE CENE SO Z DDV

PRI NAS LAHKO NAROČITE MODRI ADSL

(1+1 SIT - Cena vključuje naredi sam paket ter priključnino 1024/256kbit/s - mesečno naročnino 7.200 SIT.)
Zaposlenim v poslovnem sistemu Premogovnika Velenje omogočamo obročno plačilo preko osebnih dohodkov.

Nahajamo se v poslovnih prostorih na Preloški 1 (poleg Esotecha).
Lahko nas tudi pokličete na telefonsko številko 899-64-02 ali interno 6402.

Restavracija
Jezero

SILVESTROVANJE NOVOLETNI PLES

z ansamblom Tapravi Faloti

Silvestrovanje: 12.000 SIT/os.

Novoletni ples: 5.000 SIT/os.

Silvestrovanje & Novoletni ples: 15.000/os.

Za rezervacije
vam nudimo **10%** do 15.12.
popust!

Info: 03 5866 462, 051 380 542, info@gost.si

HOTEL BARBARA FIESA

SILVESTRSKI ODDIH

3 DNEVNI PAKET

že od **61.900** SIT/os.

30.12.2005 – 2.1.2006

PAKETI VKLJUČUJEJO:

- namestitvev v sobah (TWC, klima, tel, sat TV, balkon) s pogled na morje oz. jezero,
- polpenzion 30.12 (večerja, samopostrežni zajtrk)
- silvestrski meni 31.12.,
- brunch (zajtrk & kosilo) 1.1.2006,
- novoletni meni 1.1.2006
- kopanje v pokritem bazenu z ogr. morsko vodo
- uporabo fitness-a
- glasbo 31.12.2005 in 1.1.2006,
- turistično takso,
- ddv,
- presenečenje.

POPUSTI ZA OTROKE OD 20% DO 50%

Info: 05 617 9000, hotel.barbara@siol.net, www.hotelbarbarafiesa.com

S
I
L
V
E
S
T
R
O
V
A
N
J
E

Rudar 9/2005 43

ZDRAVSTVENA ZAVAROVANJA ADRIATIC

Zdaj je priložnost za izbiro najugodnejše ponudbe. Vsi Adriaticovi dopolnilni zdravstveni zavarovanci, obstoječi in novi, bodo lahko v obdobju od 1. 3. 2006 do 1. 3. 2007 uveljavljali naslednje dodatne **UGODNOSTI**:

- **080 11 24 - BREZPLAČNA ZDRAVSTVENA INFO ASISTENCA**
kar 365 dni v letu in 24 ur na dan nudi vse informacije o izvajalcih zdravstvenih storitev, povprečnih čakalnih dobah...
- **4.500 SIT - BON ZVESTOBE**
za vse zavarovance, ki ga bodo lahko koristili v obliki popusta oz. plačila premije za vsa druga zavarovanja pri Adriaticu (razen obveznih in zdravstvenih).
- **1,5 EUR mesečno za zavarovanje ZDRAVIL** oz. za letno premijo 18 EUR. To zavarovanje, tokrat s 50-odstotnim popustom, lahko sklenejo vsi skupinsko zavarovani, posamično pa do 51. leta starosti. Letna zavarovalna vsota znaša 200 EUR.
- **SENIOR PAKET** za vse starejše od 51 let. Paket prinaša 5-odstotni popust pri kasko zavarovanju avtomobila, 5-odstotni popust pri premoženjskem zavarovanju in 5-odstotni popust ob sklenitvi VitaFin življenjskega zavarovanja.
- **NADOMESTITEV 50-odstotkov vstopnih stroškov za vzajemne sklade KD** v obliki dodatnih enot premoženja vzajemnih skladov KD. Ugodnost velja za prvo vplačilo v obdobju od 1. 3. 2006 do konca leta 2006.
- **KRITJE RAZLIKE V CENI ZDRAVILA** med najvišjo priznano vrednostjo in polno ceno zdravil. Velja za vsa zdravila, ki so na seznamu medsebojno zamenljivih zdravil in je njihova cena višja od najvišje priznane vrednosti.

Adriatic je prva delniška družba, ki že od leta 1993 nudi zdravstvena zavarovanja. Imamo izkušnje in znanje, zaupa nam 276.000 zdravstvenih zavarovancev, olimpijska reprezentanca in prek 1.400 izvajalcev zdravstvenih storitev (bolnišnic, zdravstvenih domov, zdravilišč, lekarn in drugih). Smo vodilni na področju ponudbe nadstandardnih zdravstvenih zavarovanj.

In še prijazno obvestilo za vse obstoječe Adriaticove zdravstvene zavarovance. Vam ni potrebno storiti ničesar, novembra boste prejeli osebno obvestilo s podrobnimi informacijami. Vse ugodnosti pa lahko uveljavljate na Adriaticu takoj po 1. 3. 2006.

Vse informacije in pristopne izjave lahko prejmete v Kadrovske službi vašega podjetja in na sedežu Adriaticove agencije Agenza v Hotelu Paka na Rudarski c. 1 v Velenju (tel.: 03/586-39-50).

www.adriatic.si

Adriatic
zavarovalna družba d.d.